

Голас Радзімы

№ 4 (1886)
24 студзеня 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

ПАЕЗДКА ПА ПРОСЬБЕ СУАЙЧЫННІЦЫ

[«Пяць дзён у Гродна»]

стар. 3, 5

ХТО ТАКІ ВАЛЕРЫЙ КАНАВАЛАЎ

[«Адшчапенец»]

стар. 5

УВАГА ДА ТВОРЧАСЦІ МАЛАДЫХ — З'ЯВА ЗАКАНАМЕРНАЯ

[«У іх будучыня наша-
га мастацтва»]

стар. 6—7

Багатая на таленты хоцімская зямля, многа тут адатараў песні, танца, музыкі. У раённым Доме культуры для іх створаны шматлікія творчыя калектывы. Самадзейныя артысты часта выступаюць у канцэртах і перад землякамі і чодрымі апладысмантамі ўрагараджваюць гледачы ўдзяльнікаў хору народнай песні, драмгуртка, арэстра народных інструментаў, танцавальнага ансамбля.

НА ЗДЫМКУ: удзельніца мастацкай самадзейнасці, педагог Хоцімскай дзіцячай музычнай школы Таццяна СЬВІРСКАЯ.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

падзеі • людзі • факты

падзеі • людзі • факты

падзеі • людзі • факты

ГУТАРКА А. ГРАМЫКІ З ПАЛІТЫЧНЫМІ АГЛЯДАЛЬНІКАМІ

Член Палітбюро ЦК КПСС, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, міністр замежных спраў СССР А. Грамыка сустраўся з групай палітычных аглядальнікаў савецкіх сродкаў масавай інфармацыі і адказаў на іх пытанні.

Гутарка, якая трансліравалася па Цэнтральнаму тэлебачанню і Усесаюзнаму радыё, тычылася дасягнутай у Жэневе дагаворанасці адносна прадмета і мэт савецка-амерыканскіх перагавораў па пытаннях касмічных і ядзерных узбраенняў, што будзе разглядацца і вырашацца ва ўзаемадзейнасці.

А. Грамыка ў цэлым станоўча ацаніў вынікі сустрэчы ў Жэневе. Ён сказаў, што гэта былі дзелавыя, сур'ёзныя і шчырыя гутаркі. Верх узят той пункт гледжання, што немагчыма разглядаць ні пытанне аб стратэгічных узбраеннях, ні пытанне аб ядзернай зброі сярэдняй дальнасці без разгляду пытання аб папярэджанні гонкі ўзбраенняў у космасе.

Што тычыцца маючых адбыцца савецка-амерыканскіх перагавораў, дык А. Грамыка падкрэсліў, што СССР за тое, каб «перагаворы былі дзелавымі, каб падыход быў сур'ёзным, каб сапраўды прытрымлівацца тых мэт, якія былі намечаны ў Жэневе, каб бакі не хітрылі, каб кожны з іх не спрабаваў ашукаць другога, дабіцца якіх-небудзь пераваг у парушэнне прынцыпу роўнасці і аднолькавай бяспекі. Кожнаму з бакоў трэба зыходзіць з таго, што другі бок не дазволіць адступіць ад гэтага прынцыпу».

Мы за тое, сказаў А. Грамыка, каб весці справу да міру, узаемапрымальнага расшэння, падрыхтоўкі адпаведных пагадненняў. Гэта адносіцца і да космасу, і да стратэгічных узбраенняў. Гэта адносіцца і да ядзернай зброі сярэдняй дальнасці.

ВІЗІТЫ

ГОСЦЬ МІНСКА

У Мінску пабываў галоўны рэдактар часопіса «Курьер ЮНЕСКО» Э. Глісан. Госць меў гутаркі з членамі камісіі БССР па справах ЮНЕСКО, азнаёміўся са славытымі мясцінамі горада, наведаў музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і мемарыяльны комплекс «Хатынь», дае ў кнізе ганаровых наведвальнікаў пазначэнне ў запісе, у якім выказваецца захапленне падзвігам беларускага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

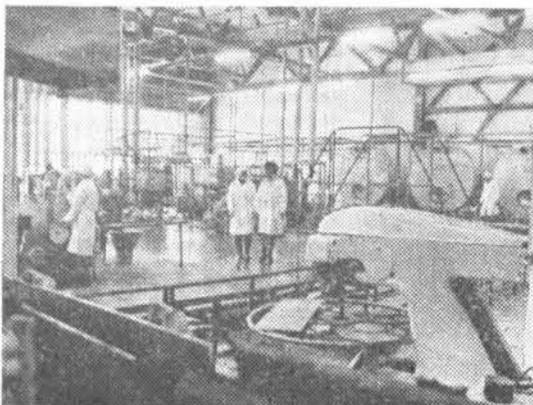
ПАМЯЦЬ

УСТАНОВАЛЕННЫ АБЕЛІСК

У ходзе падрыхтоўкі да 40-годдзя Перамогі ў памятных мясцінах ратнай славы Брэсцкага раёна ўстаноўлены 33 мемарыяльныя дошкі і пліты. Яны ўвекавечылі памяць больш чым 900 загінуўшых воінаў, партызан і падпольшчыкаў, мірных грамадзян, расстраляных фашысцкімі акупантамі.

Адзін з мемарыяльных знакаў з'явіўся на вуліцы імя Героя Савецкага Саюза М. Аляксандрава ў цэнтральным пасёлку калгаса «За мір». Вызвалены тутэйшы вёска Страдзец, 25 ліпеня 1944 года былі селянін са Смаленшчыны яфрэйтар Аляксандраў першым пераправіўся з кулямётам праз Заходні Буг і цаною жыцця ўтры-

НОВАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА

З пачатку гэтага года выдае прадукцыю новы, буйнейшы ў рэспубліцы Клецкі завод замяніка цэльнага малака. Ён разлічаны на выпуск у змену 12 тон сухога абсталяванага малака, 7,6 тоны масла і 10 тон цэльнамалочнай прадукцыі — кефіру, смятаны, тварагу, малака.

Мантаж і наладка абсталявання на прадпрыемстве рабіліся з дапамогай чэхаславацкіх спецыялістаў.

НА ЗДЫМКУ: у цэху вытворчасці замяніка цэльнага малака.

ПА ЗАЛАХ МУЗЕЯ

У Беларускаму музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны заўсёды многа наведвальнікаў. Штодня яго заламі праходзіць ад адной да трох тысяч чалавек. Тут пабывалі людзі амаль з усіх краін свету.

НА ЗДЫМКУ: экспазіцыю музея аглядаюць студэнты з Афганістана, якія вучацца ў Мінску.

маў плацдарм да падыходу асноўных сіл.

На магіле героя і яго 73 аднапалчан у цэнтры вёскі ўстаноўлены абеліск.

ВЫСТАУКІ

МАСТАКІ — ЗА МІР

Пад дэвізам «Вайна стукае ў сэрца кожнага» ў Заходнім Берліне з вялікім поспехам праходзіць сумесная выстаўка майстроў выяўленчага мастацтва з Савецкай Беларусі і Заходняга Берліна. У памяшканні Шэнебергскай ратушы дэманструюцца 160 работ 34 савецкіх і 43 заходнеберлінскіх мастакоў і графікаў.

Асноўная тэма гэтай экспазіцыі, наладжанай напярэдадні 40-й гадавіны Перамогі над гітлераўскай Германіяй і вызвалення народаў ад фашысцкага гнёту, — страсны заклік да барацьбы за мір, супраць небяспекі новай вайны.

МАГІЛЁўСКАЕ «ХІМВАЛАКНО»

ПРАЖА З ГРАНУЛ

Расшырыць асартымент і павялічыць выпуск многіх відаў тэкстыльнай прадукцыі — назначэнне новай буйной вытворчасці, якая здадзена ў эксплуатацыю ў магілёўскім аб'яднанні «Хімвалакно».

Комплекс спецыялізуецца на вырабе поліэтылентэрэфталату ў гранулах — сыравіны для фарміравання лаўсанавых ніцей, якія выкарыстоўваюцца ў якасці дабавак пры вытворчасці касцюмных, плаццевых, парцьерных, а таксама тэхнічных тканін і іншых вырабаў. Яго гадавая магутнасць — амаль 70 тысяч тон прадукцыі. Тут устаноўлены тэхналагічныя лініі, якія амаль на трэць больш прадукцыйныя за існуючыя ў аб'яднанні і забяспечваюць больш высокую якасць палімеру.

ПАЧАТАК БІАГРАФІІ

ЗАВОД ДЛЯ АЎТАЗАВОДАЎ

На ўсходзе Жодзіна па суседстве з Беларускаму аўтамабільным заводам

узніклі карпусы новага прадпрыемства — кавальскага завода цяжкіх штампвак.

Вялікую колькасць штампвак і паковок, неабходных Беларускаму аўтамабільнабудуўнікам для вытворчасці «БелАЗаў» і «МАЗаў», пастаўляюць з дзесяткаў гарадоў краіны. Гэта ўплывае на сабекошт аўтамашын, а часам і стрымлівае рост іх вытворчасці. Цяпер большую частку неабходнай аўтамабільнабудуўнікам прадукцыі будзе выпускаць новы завод, які ўвайшоў у аб'яднанне «БелАЗаўМАЗ».

Першая чарга кавальскага завода здадзена ў эксплуатацыю год назад. Цяпер уступіла ў строй другая чарга завода. Калі прадпрыемства выйдзе на практычную магутнасць, тут будзе выпускацца штогод 118 тысяч тон дэталей для беларускіх аўтамашын.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЕ

І ЖЫЛЫЯ ДАМЫ, І КУЛЬТУРНЫЯ ЦЭНТРЫ

Усё больш шырокі размах набывае ў Старадарожскім раёне жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва. У вёсцы Шчыткавічы калгаса «Перамога» здадзены ў эксплуатацыю гандлёвы цэнтр і дзіцячы сад. У калгасе «Дружба» заканчваецца будаўніцтва Дома культуры з глядзельнай залай на 400 месц, бібліятэкай, пакоямі для работы гуртоў. Летась у параўнанні з 1983 годам амаль у два разы больш здадзена жылля для працаўнікоў вёскі — 21 дом сядзібнага тыпу, тры чатырохкватэрныя дамы.

Сёлета Салігорскі домабудуўнічы камбінат узвядзе 13 дамоў сядзібнага тыпу ў вёсцы Макарычы, 15 — у вёсцы Палажэвічы, а мясцовыя домабудуўнічыя арганізацыі — 20 дамоў аднакватэрных і два — чатырохкватэрныя. Не менш чым 60 зборна-шчытавых дамоў паставіць забудоўшчыкам лягса.

Акрамя таго, у сельскай мясцовасці сёлета заплававана пабудоваць два дзіцячыя сады, клуб, чатыры магазіны, тры сталовыя.

Паявіцца новыя аб'екты і ў горадзе. Пачнецца будаўніцтва пральні, аптэкі, дыркульні. Будуць прадоўжаны работы на ўзвядзенні гарадской ЦЭЦ, каўбаснага цэха. Рыхтуецца праектна-каштарысная дакументацыя на будаўніцтва тыпавай раённай бальніцы з паліклінікай.

КЛОПАТЫ АБ ЧАЛАВЕКУ

ДЛЯ ЗДAROУЯ ВЯСКОЎЦАЎ

Адна з буйнейшых у Мінскай вобласці паліклінік пабудавана ў гарадскім пасёлку Крупкі. Штодзённа ў ёй змогуць атрымаць кансультацыі і лячэнне да 400 пацыентаў. Тут ствараецца бальнічны комплекс. Сёлета будзе здадзены ў эксплуатацыю яшчэ адзін корпус са стацыянарам на 220 ложкаў.

У Мінскай вобласці распрацавана доўгатэрміновая праграма будаўніцтва і ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы медыцынскіх і аздараўленчых

цэнтраў. На яе ажыццяўленне дзяржава выдзеліла ў адзінаццатай пяцігодцы амаль 50 мільёнаў рублёў — у два разы больш, чым у папярэднія. Няма бальніц, паліклінік, амбулаторый узводзіцца на сродкі калгасаў, саўгасаў і прамысловых прадпрыемстваў.

Асобае месца ў праграме адводзіцца прафілактыцы захворванняў: плануецца стварэнне зон адпачынку, будаўніцтва спартыўных пляцовак і залаў.

ПРАПАНОВА ВУЧОНЫХ

ЭКАЛОГІЯ ПЛЮС ЭКАНОМІЯ

Дзесяткі тон вельмі каштоўнай хімічнай сыравіны здабыла за год са сцёкавых вод устаноўка, якая дзейнічае ў гродзенскім аб'яднанні «Азот». Ачышчальная вада цяпер накіроўваецца ў цэхі для паўторнага скарыстання.

Такая тэхналогія прапанавана ў Беларускаму ўніверсітэце, дзе распрацоўваюцца новыя спосабы абяшчоджвання адпрацаваных вод цэлюлозна-папяровых і хімічных камбінатаў. Вялікія надзеі вучоныя звязваюць з радыяцыйнай апрацоўкай сцёкаў. Устаноўлена, што пад дзеяннем паскораных электронаў і гама-выпраменьвання разбураюцца ядвітыя і арганічныя рэчывы, гінуць хваробатворныя мікраарганізмы, хутчэй асаджаюцца ўзжаныя часцінкі. Даследчыкі правярылі на практыцы разліковыя рэжымы апраменьвання. Вынікі паказалі, што новы спосаб не ўяўляе небяспекі для чалавека. Затраты на яго дастаткова нізкія — некалькі капеек на кубаметр вады.

СТАРАДАУНІЕ І СУЧАСНАЕ

РЭСТАЎРАТАРЫ З ДВОРЫШЧА

Краязнаўчым музеем стала сярэдневяковая каменная вежа каля беларускай вёскі Дворышча Лідскага раёна. Мясцовыя ўмельцы адрамантавалі старажытнае збудаванне, надаўшы яму першапачатковы выгляд.

У залах музея — старажытныя прылады працы і прадметы сялянскага быту, партызанскія і франтавыя рэліквіі, матэрыялы, што расказваюць пра сённяшні поспехі працаўнікоў саўгаса «Ніва».

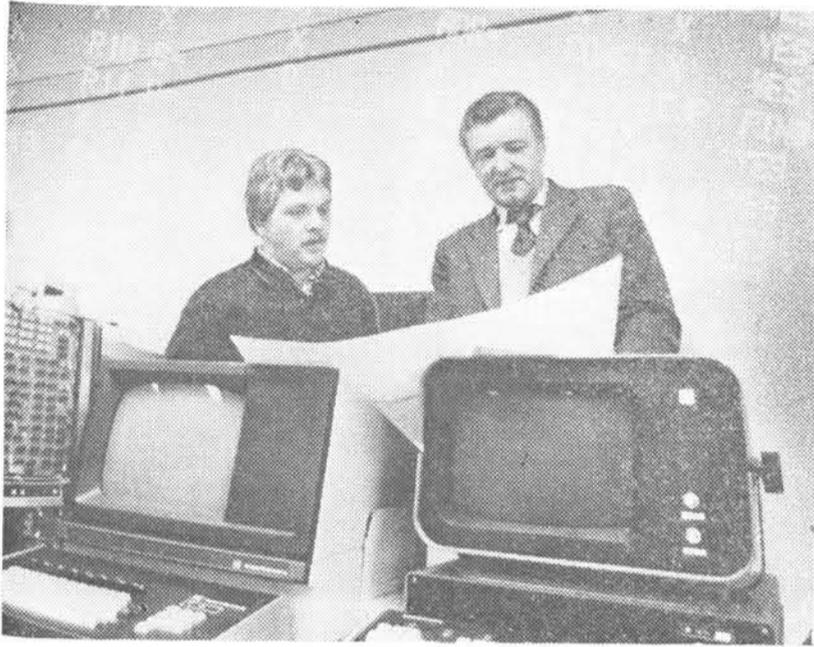
Дворышчанскія майстры адраджаюць і старадаўні каменны млын, што стаіць побач з вежай. Сталары і цесляры, самадзейныя мастакі ўпрыгожваюць залы разбой па дрэву, афармляюць у народным стылі інтэр'еры. Пасля рэстаўрацыі ў будынку размесціцца дом грамадзянскіх абрадаў, кафэ і бар.

ТАВАРЫ ДЛЯ НАРОДА

На Мінскім заводзе халадзільнікаў выпушчана першая партыя двухкамерных апаратаў «Мінск-25». Агульны аб'ём новай «фабрыкі холоду» — 350 літраў, чвэрць якога займае марозільнае аддзяленне. Яно размешчана ўнізе, тэмпература ў ім можна давесці да мінус 25 градусаў. У адрозненне ад папярэднікаў халадзільнік мае кіраванне рэжымам работы звонку. «Мінск-25» эканамічны, спажывае ў суткі менш двух кілаватгадзін электраэнергіі.

НА ЗДЫМКУ: інжынер-канструктар Любоў СТАРАСЦЕНКА дэманструе навінку.

Калектыў Інстытута тэхнічнай кібернетыкі Акадэміі навук БССР паспяхова працуе ў галіне стварэння сістэм аўтаматызаванага праектавання мікрапрацэсарных прылад. Гэтыя мініяцюрныя прыборы дазваляюць аператыўна рашаць любую з задач, якія яшчэ нядаўна былі пад сілу толькі вялікім электронна-вылічальным машынам. Мікрапрацэсары зараз можна сустраць у сельскагаспадарчых машынах, на акіянскіх суднах, у новай бытавой тэхніцы.

НА ЗДЫМКАХ: яны ствараюць мікрапрацэсары — канструктар І. ЮДА і інжынер В. МАШКАРОУ; канструктар Я. МАЛЮШ.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

З ГЛЫБІНІ СТАГОДДЗЯЎ У ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ

ПЯЦЬ ДЗЁН У ГРОДНА

«Я нарадзілася і вырасла ў беларускім горадзе Гродна, — піша ў рэдакцыю наша чытачка Марыя Вайцяхоўская. — У 1929 годзе наша сям'я пакінула Радзіму: бацькі спадзяваліся знайсці шчасце за акіянам. З таго часу я і жыю ў Канадзе. Мая даўня мара наведаць Бацькаўшчыну, мусіць, так і застанецца няздзейсненай. Не з маім здароўем выпраўляцца зараз у такую далёкую дарогу. Буду вельмі ўдзячная, калі вы падо-

рыце мне радасць сустрэчы з родным горадам — раскажаце пра Гродна ў газеце, пра яго гісторыю (наколькі я ведаю, гэта вельмі стары горад), яго сённяшні дзень. Упэўнена, што такі артыкул з цікавацю прачытаюць многія мае суайчыннікі, якія некалі выехалі за мяжу з Заходняй Беларусі».

Па просьбе Марыі Вайцяхоўскай у Гродна пабываў наш карэспандэнт. Сёння мы публікуем яго нататкі.

«Чалавека сустракаюць па вяртанні, а праводзіць па розуму». — гаворыць старая, як свет, прымаўка.

Так, напэўна, і гарады. Адны адразу ўражваюць нас сваёй прыгажосцю. Мы з захапленнем любымся імі, амаль не апускаючы вачэй уніз. Але праз дзень-другі нам ужо надакучае гэтая самарэклама. І мы адчуваем патрэбу прытуліць дзе-небудзь душу, стомленую крыклівай прыгажосцю. Хочам і не знаходзім. І імкнёмся вырвацца адсюль. А вырваўшыся, удыхаем з палёгкай...

Другіх ж гарады — наадварот. Наначатку яны не выклікаюць у нас ніякіх эмоцый: горад як горад, нічога асаблівага. Але ўважліва ўглядаючыся ў яго твар, пахадзіўшы яго вуліцамі, вуліцамі і праспектамі, мы кардынальна мяняем сваю паспешлівую думку. А яшчэ праз дзень ужо заўважаем, што адчуваем сябе тут як дома, у сваім родным, знаёмым з дзяцінства горадзе. І мы шкадуем, калі надыходзіць час развітвацца з ім...

Гродна менавіта такі горад. Ён сустракае вас сціпла, стрымана, не крычыць: «Любі мяне!»...

А праводзіць з годнасцю, добраўчытва, запрашаючы яшчэ раз наведацца сюды. І вы з вялікай падзякай прымаеце гэтае запрашэнне.

...Я прыехаў у Гродна пад Новы год. Усюды панавалі перадсвяточны настрой. На гадоўнай гандлёвай вуліцы горада — Савецкай — было шмат народу. Але ніводнай машыны. Тут гаспадар пешаход. Людзі хадзілі па магазінах і магазінчыках, купляючы падарункі. Група турыстаў абступіла кіёск, дзе прадавалі сувеніры. Побач, на плошчы, стаялі дваццаціметровыя ёлкі. Вакол круцілася дзятва.

Усе спяшаліся. Але напружанасці не адчувалася. Мажны дзідзька, выпадкова птурхнуўшы мяне плячом, пачаў прасіць прабачэння. Скарыстаўшы момант, я распытаў, як прайсці да замка. І потым скіраваў туды, на высокую ўзбярэжжа Нёмана, адкуль фактычна і пачаўся горад.

Дакладную дату нараджэння Гродна, як і любога іншага старажытнага горада, на-

зваць цяжка. Але ж без гэтага нельга. Таму за факт у такіх выпадках бярацца першы ўспамін пра горад у летапісах.

Гродна ўпершыню згадваецца ў 1128 годзе. Па сведчанню аўтара старажытнарускіх Іпацьеўскага летапісу, у тым годзе гродзенскія атрады на чале з князем Усеваладам Валынскім, нашчадкам Кіеўскага князя Яраслава адправіліся на Полацк. У летапісе наведзена: «Таго ж лета посла князь Мстислав с братам сваю многы Крывічы чытырми путыми: Вячслава из Турова, Андрэя из Володимера, Всеволодка из Гродна»...

Шэсць гадоў назад Гродна ўрачыста адсвяткаваў свой 850-гадовы юбілей. На адной з самых высокіх кропак горада ўзнісся велічны манумент, што сімвалізуе сабою эпохі, якіх Гродна быў сведкам.

Шматвяковая гісторыя Гродна насычана самымі рознымі падзеямі — ад мясцовага да сусветнага маштабу. Паўны час, у перыяд княжання Вітаўта, горад быў другой сталіцай Вялікага княства Літоўскага. У тым жа XIV стагоддзі ён атрымаў магдэбургскае права на самакіраванне. Відомыя Гродзенскі манетны двор, Гродзенская дзяржаўная эканомія.

У часы сярэднявекі, у самы разгул рэлігійнага цемрашальства, тут праводзіліся вельмі смелыя эксперыменты. Не дзе-небудзь, а ў Гродна мясцовыя лекары зрабілі першыя ва Усходняй Еўропе прышчэпкі воспы. Упершыню ў свеце тут было свядома анатміравана чалавечае цела. Калі памёр кароль Рэчы Паспалітай Стэфан Баторы, яго прыдворны лекар, рызыкуючы трапіць на касцёр за ерась, разрэзаў труп караля і на падставе доследаў закатаваў прычыну яго смерці. Дарэчы, будынак, дзе адбылося гэта, захаваны да нашых дзён. Не так даўно ён быў зноў адрэстаўраваны...

Багатая гісторыя Гродна рэвалюцыйнымі падзеямі. Яшчэ ў 1887 годзе тут арганізаваўся рэвалюцыйны гурток, які вывучаў творы Марк-

са і Энгельса, Гегеля і Фейербаха, рыхтаваў кадры рэвалюцыйнага руху. У Гродна адбылася адна з першых на тэрыторыі Беларусі палітычных забастовак рабочых. Арганізацыя РСДРП аформілася тут адразу пасля II з'езда партыі.

З Гродна звязана жыццё многіх выдатных людзей: кампазітара Міхала Агінскага, Кастуся Каліноўскага і Валерыя Урублеўскага, пісьменніцы Элізы Ажэшкі і акадэміка Яфіма Карскага, паэта Максіма Багдановіча...

Пра ўсё гэта і многія іншыя цікавыя рэчы вам раскажа гісторыка-краязнаўчы музей, які месціцца ў Старым замку.

З высокай гары, на якой стаіць замак, адкрываецца вельмі прыгожая панарама Нёмана і самога горада. Над старой часткай узвышаюцца вежы касцёлаў — помнікі архітэктуры XVI—XVIII стагоддзяў. У трох з іх адбываецца служба, некаторыя прыстасаваны ці прыстасоўваюцца пад музей. Якраз, калі я быў тут, у Каложскай царкве, збудаванай яшчэ восем стагоддзяў назад, адкрыўся філіял Рэспубліканскага музея атэізму і гісторыі рэлігіі. Ён стаў дваццатым музеем Гродна.

З замкавай гары добра бачны новыя кварталы, якія абступілі стары горад з усіх бакоў. Гісторыя Гродна не ведала такіх тэмпаў будаўніцтва, якія ажыццяўляюцца тут у апошні час. Дзесць гадоў назад у горадзе было 18 Палацаў культуры і клубаў. Зараз іх удвая больш. Гродзенскі абласны драматычны тэатр нядаўна пераехаў у новы будынак, якому, напэўна, мог бы пазайздросціць і сталічны горад. Узводзіцца вельмі многа жылых дамоў. Скажам, у 1946 годзе тут было 48 тысяч чалавек, а жылы фонд налічваў 250 тысяч квадратных метраў. Сёння тут ужо 240 тысяч чалавек, а жылы фонд — 2 мільёны 400 тысяч квадратных метраў. Насельніцтва вырасла ў пяць разоў, а жылы фонд — у дзесць.

За апошнія дзесць гадоў тут пабудавана 30 дзіцячых садоў, 7 школ, 11 лячэбных устаноў, больш за 50 магазінаў.

(Заканчэнне на 5-й стар.)

СЭЛЕТНІ ГОД для савецкай эканомікі будзе годам умацнення арыентацыі на рост народнага дабрабыту. У адпаведнасці з Дзяржаўным планам эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР, зацверджаным сесіяй Вярхоўнага Савета СССР, рэальныя даходы насельніцтва намячаецца павялічыць на 3,3 працэнта. Гэта значна вышэй сярэднегадавога росту за апошнія чатыры гады, уключаючы 1984.

Узрастаючыя тэмпы росту жыццёвага ўзроўню насельніцтва краіны — гэта вынік значнага паляпшэння становішча ў эканоміцы. 1983 і 1984 гады азнаменаваны станоўчымі зрухамі ў рабоце практычна ўсіх галін савецкай народнай гаспадаркі. Так, сярэднегадавы прырост вытворчасці прамысловай прадукцыі за гэтыя два гады дасягнуў 32 мільярдаў рублёў, што ў паўтара раза больш у параўнанні з 1981—1982 гадамі.

Абназдаючыя перамены адбываюцца і ў сельскай гаспадарцы. У 1983 годзе быў атрыманы найбольшы аб'ём сельскагаспадарчай прадукцыі за ўсю гісторыю краіны. У 1984, нягледзячы на жорсткую засуху ў многіх раёнах, зроблена таксама ня-

САВЕЦКАЯ ЭКАНОМІКА Ў 1985 ГОДЗЕ

САЦЫЯЛЬНЫЯ ПРЫЯРЫТЭТЫ

мала для дасягнення пазітыўнага выніку, асабліва — у жывёлагадоўлі. Па падліках, сумарная вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі за 1983—1984 гады будзе прыкладна на 20 мільярдаў рублёў больш, чым за першыя два гады бягучай пяцігодкі.

У ліку вядучых савецкіх сацыяльных прыярытэтаў перш за ўсё хочацца назваць жыллёвае будаўніцтва. Згодна з савецкімі поглядамі, забяспечанасць грамадзян краіны жыллем не павінна залежаць ад дастатку кожнай сям'і. Пры такім падыходзе канчатковае вырашэнне жыллёвай праблемы залежыць толькі ад маштабаў будаўніцтва.

Напомню, што за адзінаццатую пяцігодку намечана пабудаваць 530—540 мільёнаў квадратных метраў жылля (прыкладна 10 мільёнаў кватэр і аднасамейных дамоў). Гэтыя лічбы — другі паказчык маштабаў будаўніцтва за адну пяцігодку ў гісторыі краіны. 4/5 капітальных укладанняў у гэтае будаўніцтва ажыццяўляецца за кошт дзяржаўных сродкаў.

Побач з жыллёвым у краіне ў поўнай адпаведнасці з заданнямі пяцігодкі развіваецца і культурна-бытавое будаўніцтва, г. зн. узвядзенне школ, дзіцячых садоў і ясляў, клубаў, бальніц і г. д.

Прыкметны рост — на 5 працэнтаў — у 1985 годзе атрымаюць грамадскія фонды спажывання. Сродкі гэтых фондаў расходуюцца на выдачу пенсій, стипендыяў, дапамог, на ўтрыманне дзяцей у дзіцячых дашкольных установах, на поўную ці частковую аплату пецэвак у санаторыі і дамы адпачынку, на забеспячэнне бясплатнай адукацыі, бясплатнай медыцынскай дапамогі, на датацыі па эксплуатацыі жылля і работу грамадскага транспарту і іншыя патрэбы. Ужо ў 1984 годзе агульная сума расходаў з гэтых фондаў павінна склаці амаль 140 мільярдаў рублёў, г. зн. больш за 500 рублёў у разліку на кожнага жыхара.

У 1985 годзе будзе прадоўжана пачатае ў верасні 1984 года павышэнне заробатнай платы настаўнікам (у сярэднім на 30—35 працэнтаў), шэрагу катэгорый работнікаў сельскай гаспадаркі. Запланавана таксама павелічэнне размераў пенсій вялікім кантынгентам пенсіянераў, расшырэнне льгот удзельнікам Другой сусветнай вайны і іншыя мерапрыемствы.

У сацыяльную сферу будучы накіроўваюцца і буйныя пазычаныя сродкі. На прадпрыемствах, у абласцях і рэспубліках намячаецца стварыць фонды звышпланавай эканоміі рэсурсаў. Расходваюцца гэтыя фонды намячаецца на сацыяльныя патрэбы, і перш за ўсё на паляпшэнне медыцынскага абслугоўвання насельніцтва.

У новым годзе будзе многае рабіцца для ліквідацыі незбалансаванасці попыту і прапановы на рынку спажывецкіх тавараў і платных паслуг. У чым прычыны ўзніклай праблемы?

Даходы насельніцтва з году ў год растуць, у выніку становішча на рынку змяняецца: павышаным попытам сталі карыстацца адносна дарагія, навейшыя віды бытавой тэхнікі, якая мае палепшаныя спажывецкія якасці, самае моднае, высакаякаснае адзенне і абутак. Як адзначыў Канстанцін Чарненка, галіны, якія выпускаюць спажывецкія тавары, не сумелі забяспечыць неабходную гібкасць у вывучэнні і ўліку кан'юнктуры рынку, не паклапаціліся аб перабудове шэрагу важных вытворчасцей.

Ліквідаваць існуючыя недахопы заклікана комплексная праграма развіцця вытворчасці тавараў народнага спажывання і сферы паслуг, распрацоўка якой завяршаецца.

Разлікі паказваюць, што ўкараненне ў вытворчасць прагрэсіўных тэхналогій і метэрыялаў, навейшых канструктарскіх распрацовак, павышэнне эканамічнай зацікаўленасці прадпрыемстваў у выпуску прадукцыі ў адпаведнасці з пераменлівымі патрабаваннямі рынку і іншыя меры дазваляць у адносна кароткі тэрмін вырашыць гэтую важную праблему.

Аляксей ДУМАЎ.

ЦЕЛЬ ФОРУМА — АНТИИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКАЯ
СОЛИДАРНОСТЬ, МИР И ДРУЖБА

КАКИМ БУДЕТ XII ВСЕМИРНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ

Корреспондент АПН беседует с председателем Комитета молодежных организаций СССР, заместителем председателя Советского подготовительного комитета XII Всемирного фестиваля молодежи и студентов Владимиром АКСЕНОВЫМ.

Корр.: Прошел год с момента, когда комсомол пригласил XII Всемирный фестиваль молодежи и студентов в Москву. Прежде всего — чем было вызвано это приглашение?

В. Аксенов: Решение пригласить XII Всемирный фестиваль в Москву прямо связано с принципиальным отношением молодого поколения СССР к всемирным встречам молодежи и студентов, к фестивальному движению в целом. Это движение, начиная с самой первой встречи в Праге в 1947 году, стало формой привлечения широчайших масс молодежи к активной социально-политической деятельности, к участию в решении злободневных проблем современности, прежде всего таких, как проблема войны и мира. Связано это решение и с традиционно широким диапазоном международных контактов советской молодежи. КМО СССР, к примеру, поддерживает контакты с международными, региональными и национальными организациями молодежи из 140 стран.

Корр.: Десять месяцев назад утвержден лозунг фестиваля: «За антиимпериалистическую солидарность, мир и дружбу!» Встретил ли он понимание и поддержку молодежных и студенческих организаций мира?

В. Аксенов: Лозунг был утвержден участниками состоявшегося в феврале 1984 года в Гаване учредительного заседания Международного подготовительного комитета фестиваля, кстати сказать, самого представительного из всех подобных учредительных заседаний МПК в истории движения. На нем были представлены национальные, региональные и международные молодежные и студенческие организации из 92 стран. Свидетельством поддержки лозунга XII Всемирного служат нарастающий интерес к будущему фестивалю. В состоявшемся в Москве в ноябре 1984 года III заседании МПК приняли участие представители 91 национального подготовительного комитета, подготовительного комитета Западного Берлина, 37 международных, региональных и национальных молодежных и студенческих организаций, неправительственных объединений из 118 стран.

Сотрудничество в подготовке к фестивалю объединило во многих странах в единых национальных комитетах молодых коммунистов, социалистов, социал-демократов, либералов, радикалов, представителей антивоенного движения и профсоюзной молодежи, партий «зеленых» и ряда других политических сил молодежного движения. В некоторых странах в подготовительном процессе участвуют консервативные молодежные союзы и объединения.

Корр.: Соответствуют ли действительности утверждения западной прессы, будто советские власти собираются одних пускать в Москву, а других не пускать?

В. Аксенов: Естественно, никаких препятствий для въезда в Советский Союз национальных делегаций молодежи и студентов не будет. Советский Союз неизменно остается верен духу и букве хельсинкского Заключительного акта, десятилетие подписания которого будет отмечаться в дни фестиваля.

Кто именно будет представлять ту или иную страну на Московском форуме, решают исключительно национальные подготовительные комитеты. Насколько нам известно, они заинтересованы в том, чтобы включить в состав делегаций прежде всего тех, кто вносит конструктивный вклад в подготовку и проведение фестиваля.

Корр.: Средства массовой информа-

ции на Западе утверждают также, что молодежь капиталистических государств будет подвергаться на фестивале «коммунистической обработке». Что вы скажете на этот счет?

В. Аксенов: За такими утверждениями стоит, очевидно, беспокойство тех, кто хотел бы оградить молодежь западных стран от правдивого представления о Советском Союзе и его молодом поколении. От представления о том, как трудятся и отдыхают советские люди. Какие проблемы они решают. Связано это беспокойство, вероятно, и с теми успехами, которых мы добились за сравнительно короткий исторический отрезок времени буквально во всех областях социально-экономической жизни. Успехи эти, я думаю, по достоинству оценят те, кто придет в Москву. От такого рода обработки мы действительно не сможем застраховать наших гостей, потому что не собираемся от них ничего скрывать. Напротив, как и положено хозяевам встречи, мы готовы показать и рассказать о себе как можно больше, не умалчивая при этом о трудностях.

Каждому вновь обретенному другу мы будем рады. Однако навязывать свои убеждения, разумеется, никому не станем.

Корр.: Есть ли трудности при подготовке фестиваля?

В. Аксенов: Как и всякое большое дело, фестиваль подготовить непросто. Хватает различного рода хлопот, существуют и определенные трудности.

Прежде всего мы постоянно ощущаем чрезвычайную жесткость лимита времени: момент принятия решений первым заседанием МПК с открытием XII Всемирного раздела всего лишь полутора годами! А ведь за это время нужно разработать программу фестиваля, которая учитывала бы интересы всех его участников, а также подготовиться к одновременному размещению, питанию, транспортировке нескольких десятков тысяч человек.

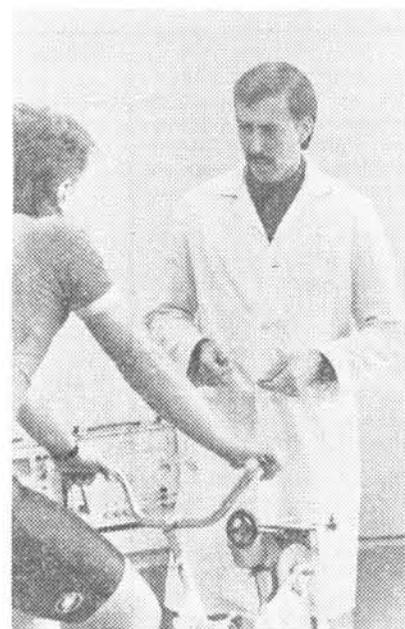
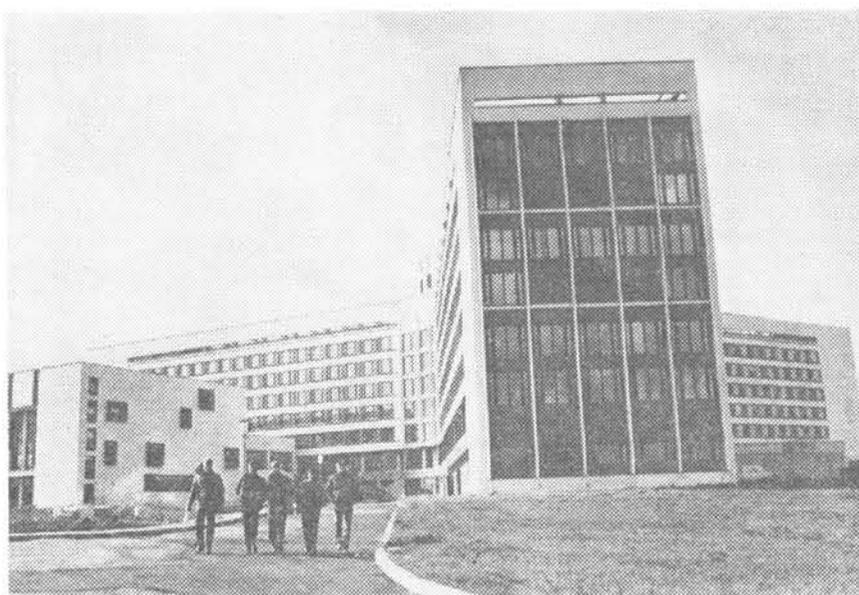
На фестивальном пути встречаются и иного порядка трудности, нагроможденные недругами движения. Заметно активизируется в последнее время обработка общественного мнения в антифестивальном духе. Вынашиваются и планы проведения параллельных XII Всемирному фестивалю акций проимпериалистического содержания, формально приуроченных к 1985 году, объявленному ООН Международным годом молодежи.

Корр.: Каких, например?

В. Аксенов: Одна из них — Международная молодежная конференция и Всемирный молодежный фестиваль искусств так называемых стран «первого и третьего» («свободного») мира. С инициативой осуществления этих мероприятий выступило правительство Ямайки, запятнавшее себя поддержкой агрессии США против Гренады. Намереваясь внести раскол в международное молодежное движение, организаторы конференции на Ямайке строят планы создания «истинного демократической международной молодежной организации». При этом не делается тайны из того, что под словом «демократическая» подразумевается жесткая антисоциалистическая направленность организации, которую хотели бы создать.

Было бы неправильным недооценивать или даже умалить опасность этих политических интриг для развития международного молодежного демократического движения. Но вместе с тем опыт этого движения, в том числе и опыт проведения всемирных фестивалей молодежи и студентов, дает основание полагать, что и на этот раз людьми, принимающими на свои плечи ответственность за XXI век, будет вовремя распознаны истинные цели тех, кто, спекулируя на благородных идеях Международного года молодежи, занимается раскольничеством в ее рядах.

(АПН).

НОВЫЙ АДРЕС ИНСТИТУТА

Новый комплекс Белорусского института физической культуры возведен на одной из окраин Минска. В оригинальном по архитектурному решению 7-этажном корпусе разместились учебные помещения, легкоатлетический манеж, столовая, актовый зал на 700 мест. Первая очередь учебного комплекса уже приняла студентов и преподавателей.

Для учебы и занятий здесь созданы все необходимые условия: кабинеты и лаборатории оснащены современным оборудованием. В распоряжении студентов — стадион и спортивные залы, бассейн, игровые площадки, одна из лучших в стране методическая библиотека по спортивной тематике. Все это позволяет совершенствовать учебный процесс, сделать его более целенаправленным.

Сейчас в институте обучаются около трех тысяч студентов. Всего же за послевоенные годы в его стенах подготовлено 9 тысяч преподавателей физического воспитания для высших и средних учебных заведений, учителей физкультуры средних школ, квалифицированных тренеров и инструкторов-методистов для спортивных коллективов предприятий и организаций. Успешно идет тут и подготовка специалистов по организации физкультурно-оздоровительной работы и туризма.

Среди воспитанников института немало тех, кто завоевывал высшие спортивные титулы. Это и трехкратные олимпийские чемпионы А. Медведь и В. Парфенович, чемпионы Олимпиад легкоатлет Р. Клим, велосипедисты В. Каминский, А. Логвин, прыгун в воду А. Портнов. Они были не только хорошими спортсменами, но и хорошими студентами. Многие из них посвятили себя массовому спорту — стали тренерами. Часто защищают юноши и девушки честь Родины на международных соревнованиях, 58 студентов входят сегодня в состав сборных команд страны и 284

— в сборные республики. В прошлом году 33 из них выполнили нормативы мастеров спорта СССР и международного класса. Воспитанники института на Олимпийских играх завоевали 13 золотых и столько же серебряных, семь бронзовых медалей.

Новые сооружения института, которые еще возводятся, завершат целостный ансамбль. Он станет одним из крупнейших в стране.

НА СНИМКАХ: новый учебный корпус института; бывший воспитанник института, ныне младший научный сотрудник проблемной лаборатории, олимпийский чемпион, велосипедист Владимир КАМИНСКИЙ проводит этапное комплексное обследование спортсменов, входящих в сборные команды спортивных обществ республики. Рекомендации, полученные в процессе обследования, помогут спортсменам и тренерам найти оптимальные режимы тренировок; заведующая кафедрой психологии и педагогики, известная советская фехтовальщица, четырехкратная олимпийская чемпионка Елена БЕЛОВА (вторая слева) со студентами I курса Татьяной ЛАДУТЬКО, Аллой БЫЧЕНКО, Адилем КАДЫРОВЫМ и Александром ШПАКОВСКИМ; во время занятия по художественной гимнастике (слева направо) первокурсницы мастер спорта Ирина МАРТЫНЕНКО, кандидат в мастера спорта Татьяна ВЕЖБИЦКАЯ и Светлана ЛЕЩИНЕР.

Фото Г. СЕМЕНОВА.

КАГО ПРЫГРЭЛА «СВАБОДА»

АДШЧАПЕНЕЦ

КАЛІ бабка даведася, што яе ўнук Валерка, які здэкаваўся са старой, не раўнуючы, як той шляхцюк з парабчанкі, атрымаў выязную візу ў ФРГ, яна з палёгкай уздыхнула:

— Туды яму і дарога. Чужым быў ён сярод сваіх, чужым і ў памяці застанеца. Гнілы, нікізны чалавек. І садыст, якога свет не бачыў.

Старая прыгадала, што Канавалаў атручваў жыццё не толькі ёй, але, бадай, усім, хто з ім сутыкаўся. Недаўчка і хуліган, п'яніца і цынік, ён лічыў сябе нарта ж арыгінальнай асобай, якую не разумее тут ніхто: ні грамадства, ні нават сям'я. Няўтульна яму было паміж савецкіх людзей. Таму не дзіва, што Канавалаў усімі сіламі сваёй подленькай душоўкі рваўся за мяжу, у «вольны свет». Але, атрымаўшы візу, пакрыўджана здзіўіўся: такога чалавека адпускаюць? Не адгаворваюць, не просяць застацца. Значыць, не цынік ягоны талент мастака і паэта...

Вершыкі Канавалаў папісваў бездапаможна па форме і бязглуздыя па зместу. Адукуль, куды накіроўваў іх, атрымліваў адмовы: у іх паэзіі не было ні на грош. Адно графамаства.

— Не даюць ходу, — скардзіўся Канавалаў сваёй жонцы. — А яшчэ гавораць пра свабоду слова. Дзе ў нас правы чалавека? Патрабую...

Жонка звычайна перабівала свайго дарагога, праявіла напамінала, што яго ніхто не пазбаўляў права працаваць.

— Ты што, дурня знайшла? Ад работы коні дохнуць, — у такіх сітуацыях Канавалаў ад філасофіі аб свабодзе апускаў да кухоннага віску. — Я інтэлектуал!

Днямі Канавалаў звычайна спаў. Начамі крапаў вершыкі. І мазаў яшчэ карціны на рэлігійныя тэмы, пэчкаў і копіі ікон, ды так нязграбна, што калі б на свеце быў бог, ён абавязкова пакараў бы гора-мастак за здэкі з вобразаў святых.

З цяжкасцю ўдавалася збыць «творы» рэдкім прыхаджанам рэчыцкай царквы. Дзе-ля гэтага як толькі ні выкручваліся Канавалаў, прыкідваліся веруючым, загнушылі сваянасць, іншы раз купляў свечку. Трэба ж было неяк выдаваць

сябе за адданага слугу ўсявышняга, каб лягчэй вырашаліся меркантильныя справы, каб не зачыняліся перад носам дзверы царквы, якую абраў рынкам збыту гэты багамаз.

Пройдзе час, і Валерый Канавалаў, не тоячыся, скажа ў адной з перадач радыёстанцыі «Свабода»:

— Я не быў святым чалавекам. Хацелася браць ад жыцця як мага больш. Без затрат фізічных сіл.

Што і казаць: не ў брыво, а ў самае вока. Але не будзем гаварыць пра веру, якой у Канавалава не было ніколі. У яго нават элементарнай сумленнасці няма на ламаны грош.

Да гэтых неабходна дадаць іншыя якасці натуры непрызнанага паэта і неацэненага мастака з Рэчыцы.

Перада мною дзедка Гомельскай абласной псіхіятрычнай бальніцы ад 4 жніўня 1980 года, падпісаная намеснікам галоўнага ўрача І. Арловым. Яна сведчыць, што ў Валерыя Мікалаевіча Канавалава, 1961 года нараджэння, устаноўлена патахарктаралагічнае развіццё, — нажытая псіхопатыя, што праяўляецца ў раздражняльнасці, канфліктнасці, самалюбованні, эгацэнтрызме, нахабнасці і хлусні.

Відаць, усё гэта, разам узятае, і задаволіла цалкам тых персон з філіяла ЦРУ — радыё «Свабода», якія падбіраюць сабе кадры з адшчапенцаў, падобных Канавалаву. Карацей кажучы, графаман і багамаз, які рваўся на свабоду, якраз трапіў па адрасу: яго дапусцілі да мікрафонаў «Свабоды». Нахабнасць і хлусня характэрныя і для тых радыёпэскавіляў, якімі Канавалаў забруджвае эфір. Вось адзін з іх — аб становішчы веруючых у горадзе Рэчыцы. Яго раздражняе, напрыклад, малая колькасць веруючых і абсалютная бесперспектыўнасць яе росту. Але, як кажуць, што ж тут гнявіць бога. Вера ў

нас — справа асабістая: хочаш — вер, хочаш — не. Радзеюць рады веруючых, гэта факт. Канавалаў лютуе, што ў царкву не ідзе моладзь. Але малады людзі ў нас маюць свабоду выбару: хадзіць у царкву ці не. Відаць, ім больш падабаецца кіно або тэатр, стадыён ці рыбалка, падарожжа па Дняпры.

Прымусу ў нас няма. І пра гэта добра ведае новы супрацоўнік «Свабоды». Ды на «Свабодзе» не будзеш гаварыць, што захочаш, а скажаш тое, што патрэбна шэфам. Яшчэ ён моцна загнуў, сказаўшы, што на Гомельшчыне царква толькі ў абласным цэнтры, Рэчыцы і адна-дзе па вёсках. Што гэта — недасведчанасць ці звычайная падтасоўка фактаў? Сорак дзве царквы ў вобласці — маліся — не хачу, хоць лоб разбі. Іншая справа (і гэта праўда), што зарастаюць сцэжкі-дарожкі да дома малітвы. Пераважна большасць людзей верыць толькі ў свае рэальныя сілы, у чалавечы розум. Не той час цяпер, каб брала верх містыка.

Першы радыёблін у Канавалава, як бачыце, атрымаўся камікам, але гэта не бянтэжыць тых, хто прадастаўляе яму мікрафон для хлусні: «Свабода» за іншае грошы не плаціць. І гэта зразумела былі «свабодны мастак» з Рэчыцы. Ён пачаў малоць такую лухту, што самога барона Мюнхгаўзена за пояс заткнуў.

У адной з перадач ён наваліўся на адзел унутраных спраў Рэчыцы. Яго такі можна зразумець. Канавалаў жа не вылазіў у свой час з дзіцячага пакою міліцыі: за хуліганскія ўчынкi, пастаянныя бойкі ў школе, здэкі з бабулі. Пазней стаў трапляць у міліцыю за празмерную схільнасць да спіртных напіткаў. А ў міліцыі хацелі аднаго — зрабіць з яго чалавека. Таму многа няньчыліся з Канавалавым, але нічога не атрымалася. Выхаваўчыя меры на яго не дзейнічалі. «Вялікі ін-

тэлектуал» так і не зразумеў, што жыць у грамадстве і быць свабодным ад яго нельга.

У чацвёртай гарадской школе Канавалава ўспамінаюць нядобрымі словам. Класны кіраўнік Марк Рудзін з прыкрасцю расказвае:

— Чучала, а не падлетак. Валасы доўгія і нячэсаныя, вопратка неахайная. Хоць у проса вераб'ёў палюхаць. А колькі нахабнасці і знявагі да старэйшых і сваіх таварышаў. З вывіхам быў вучань... Тут урачы маюць рацыю.

А вось што кажа адказны сакратар камісіі па справах непаўналетніх пры Рэчыцкім гарвыканкоме Л. Краўчанка:

— У 1975 годзе Канавалаў нанёс нажавое раненне аднакласніку. Мы вырашылі накіраваць хулігана ў прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча горада Магілёва. У вучылішчы (ПТВ-51) яго вучылі двум галоўным чалавечым абавязкам — правільна сябе паводзіць і працаваць. Гэтага не хацеў Канавалаў. І, натуральна, да яго прымяняліся педагогічныя санкцыі.

І яшчэ пра Канавалава думка Аляксандра Іванова, самадзейнага мастака: «У канцы 1978 года Валерый стаў прыходзіць да мяне са сваімі «карцінамі» і прасіў навучыць яго асновам жывапісу. Каля года працягвалася наша сумесная работа і была спынена: вучня ў мастацтве цікавіла не столькі сама справа, колькі выставачны ажыятаж. Ды і як вучань ён быў не здольны. Па стану свайго характару Канавалаў быў запальчы, бязлівы, карыслівы, эгаістычны, псіхічна неўраўнаважаны. Яго расусоўванні на конт абмежавання магчымасцей для развіцця творчай асобы ў Савецкім Саюзе, вядома ж, — лухта. Я асабіста лічу, што ў нас сапраўдны талент не толькі мае ўсе магчымасці для развіцця, — да яго ў нас асобае, беражлівае стаўленне. Вядома ж, гэта датычыцца сапраўды

чалавека здольнага, а не такой нікізмнай асобы, як Канавалаў. Мяне абуралі яшчэ і тое, што гэты дробны чалавек у паклёпніцкіх перадачах выкарыстоўвае маё імя ў сваіх антысавецкіх дзеяннях».

Канавалавым займаўся пракурор М. Загорскі. Ён патрабаваў ад яго аднаго — працаваць (што не праце, той не есць). Пад націскам уладкаваўся «свабодны мастак» сталаром на мэблевы камбінат. Для адводу вачэй, вядома. Не працаваў, а толькі перашкаджаў іншым, адгаворваў людзей сумленных.

— На каго горб гняце? — цынічна пытаўся ў рабочых.

Звольнілі Канавалава за сістэматычнае парушэнне вытворчай дысцыпліны.

Пасля мэблевага камбіната Канавалаў апынуўся ў кацельнай п'ўзавода. Слясарнай справай займаўся. Усё-такі ў ПТВ яго таму-сяму падвучылі. Так што не дарэмна яго ўладкавалі туды на перавыхаванне. Але і ў кацельнай не затрымаўся: вельмі ж прагным быў да свежага піва. Нап'ецца і спіць на рабочым месцы. Тады яму казалі: «Хопіць». І Канавалаў узяў кірунак на вузел сувязі.

— Мастак я. Афарміцель.

— Такія патрэбны нам.

Не ведалі сувязісты, што за «мастак» Канавалаў. А калі даведася, казалі:

— Бывай, даражэнькі. Не паводзь фарбы дарэмна.

Паспрабаваў Канавалаў вучыцца. Паступіў у вярэцкую школу рабочай моладзі. Ды не асіліў дзевяты клас. Не хацелася «ламаць» галаву, не для гэтага яна ў Канавалава. Так і застаўся невучкам. Здаецца, каму такі патрэбны. А бач ты, прыйшоўся ў самы раз на «Свабодзе». Ну што ж, як кажуць, знайшоў такі такога — сляпы кривога.

Вось такое чалавечы, маральнае і духоўнае аблічча адшчапенца Канавалава, для якога няма нічога святога на свеце. Яго падала радыёстанцыя «Свабода» — шалелая ў сваёй нянавісці да нашай краіны.

Успамінаецца прымаўка: «Сабака брэша — вецер носіць». Такую незайздросную для чалавека ролю выконвае Валерый Канавалаў.

Мікалай ДУБАВЕЦ.

ПЯЦЬ ДЗЁН У ГРОДНА

(Заканчэнне.)

Пачатак на 3-й стар.

Здавалася б, пры такім размаху будаўніцтва горад павінен займаць усё новыя і новыя плошчы. Але ён расце ўверх. Напрыклад, новы мікраараён Пярэселка-3 бабудаваны на тым месцы, дзе некалі стаяла 50 індывідуальных дамоў (дзвесце жыхароў), а зараз тут жыве 15 тысяч чалавек.

Пад самы Новы год прыняў жыльцоў яшчэ адзін вышынны будынак — 16-паварховая гасцініца. З кожным годам патак турыстаў у Гродна наваліваецца. І, натуральна, узнікае праблема з іх размяшчэннем. Вырасць яе і дапаможа гэтая новабудоўля. У ёй можа размясціцца амаль столькі ж гасцей, колькі зараз прымаюць чатыры старыя гасцініцы. Побач узводзіцца самы вялікі ў горадзе трохзалавы кінатэатр больш чым на тысячу месцаў.

Гасцініца і кінатэатр звяжуць у адзінае цэлае комплекс забудовы Заходняга мікраараёна, разлічанага на 60—70 тысяч жыхароў. Карэньчым чынам яны таксама змяняць сілуэт Гродна, бо дагэтуль існавала неаднаведнасць вышынных кропак у старой — правабярэжнай частцы горада і маладой — левабярэжнай.

Гродзенскі архітэктары ўлічваюць, што яны будуць

не на пустым месцы, а ў старажытным горадзе, які спалучае ў сваёй структуры архітэктурны розныя эпохі. І выбіваецца з гэтай структуры — значыць свядома псаваць свой горад. Тут павінна быць тонкае ўзаемадзеянне новага і таго, што складвалася стагоддзямі. Таму, узводзячы новыя будынкi ў старой частцы горада, мясцовыя дойліды ўважліва сочаць, каб сучасныя формы былі цесна звязаны з існуючым гістарычным асяроддзем.

Актыўна ідзе і рэстаўрацыя старых будынкаў, бо большасць з іх — каштоўныя помнікі архітэктурны. Зразумела, яна патрабуе немалых выдаткаў. Але, калі сёння гэтага не зробіш, заўтра можа быць ужо позна. Таму на рэстаўрацыю старога Гродна выдаткоўваецца больш паловы сумы, якую гарадскі Савет адпускае на капітальны рамонт і добраўпарадкаванне горада.

Будуючы новыя жылыя масівы, гродзенскі архітэктары не баяцца эксперыментаваць. Паказальны ў гэтым сэнсе праект новага мікраараёна Румлева, які ўжо сёлет пачне будавацца. Тэрыторыя, адведзеная для яго, знаходзіцца ў занёманскай частцы горада, на высокім беразе ракі. Стары дэсапарк Румлева і даў назву будучаму мікраараёну.

Праўда, зацвярджаючы пра-

ект, гарадскі Савет вагаўся: а ці варта? Справа ў тым, што квадратны метр жыллой плошчы ў гэтым комплексе каштуе на сто рублёў больш, чым у звычайных дамах. Значыць, калі будаваць звычайны горад атрымае больш кватэр.

І ўсё ж гарадскі Савет прагаласаваў за новы праект. Думалася, кожны гродзенец, які любіць свой горад і хоча бачыць яго прыгожым, падтрымаў бы такое рашэнне.

Мікраараён Румлева — гэта дзве жыллыя групы — Заходняя і Усходняя. У кожнай з іх будзе жыць 7—8 тысяч чалавек. У Заходняй будоўля жыльлі па заказе завода «Хімвалакно», ва ўсходняй атрымаюць кватэры рабочыя вытворчага аб'яднання «Азот». Тут будуць выдатна адчуваць сябе і маладыя, і людзі ў гадах.

Дарэчы, сёння ў старажытным горадзе Гродна жывуць пераважна людзі маладыя. З дзесяці чалавек толькі адзін пенсіянер. Такая ж сітуацыя была і дзесяць гадоў назад. Але ў будучыні горад «пастарэе». Працэнт маладых ва ўзросце да 16 гадоў наступова змяншаецца.

Асабліва «памаладзеў» Гродна ў шасцідзiesiąтыя — пачатку сямідзiesiąтых гадоў, калі ў горадзе пачалі працаваць новыя прамысловыя прадпрыемствы: вытворчае аб'яднанне «Азот», заводы

аўтамабільных агрэгатаў, карданых валоў, сінтэтычнага валакна, электрычных прылад, прадзільна-нітачны і домабудуўнічы камбінаты. Сёння гэта сучасныя, абсталяваныя на апошнім слову тэхнікі прадпрыемствы. Іх прадукцыю купляюць многія краіны свету. Напрыклад, капралактам, які вырабляюць на «Азоце», пастаўляецца ў ГДР і на Кубу, у ФРГ, Італію, Індыю... Гэта выдатная сыравіна для вытворчасці многіх рэчаў, дэталей, машын і прыбораў, тканін, корду. А карданныя валы для грузавых і легкавых аўтамабіляў купляюць у гродзенцаў амаль 50 краін...

Прыток моладзі ў Гродна быў выкліканы таксама з'я-

леннем тут новых навучальных устаноў. Адкрыўся універсітэт, медыцынскі інстытут, тэхнікумы фізічнай культуры, кааператыўны, хіміка-тэхналагічны, медыцынскае і музычнае вучылішчы. Калі, скажам, дваццаць гадоў назад у інстытутах і тэхнікумах Гродна займалася трохі больш за 5,5 тысячы чалавек, дык зараз — у тры разы больш.

Падобных параўнанняў можна прывесці нямала. Што ж да праблем, дык іх Гродна адчувае пастаянна: вырашаюцца адны, узнікаюць іншыя. І гэта натуральна. Любы горад, які расце і развіваецца, сутыкаецца з праблемамі — вынікам свайго росту.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

Гэты здымак быў зроблены ў Гродна мінулым летам. На пярэднім плане — будаўніцтва гасцініцы, якая нядаўна прыняла першых гасцей.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ВЯЛІКІ СВЕТ ЗВЫЧАЙНЫХ ЛЮДЗЕЙ

Пісьменніка Івана Чыгрынава «літаратурнае шчасце» не абмінула. Яго творчы шлях пачаўся больш двух дзесяткаў гадоў назад. За гэты час напісана каля трыццаці апавяданняў, тры раманы, кніга публіцыстычных і літаратурна-крытычных артыкулаў «Новае ў жыцці, новае ў літаратуры».

Папулярнасці І. Чыгрынава могуць пазайздросціць многія. Яго творы карыстаюцца назменным поштам у чытача. Усе апавяданні і раманы перакладзены на рускую мову і неаднаразова выходзілі асобнымі кнігамі ў Мінску і Маскве. Некаторыя з іх перакладзены на украінскую, англійскую, французскую, іспанскую, нямецкую, балгарскую і іншыя мовы.

Творы гэтага празаіка маюць і сцэнічнае жыццё. Некалкі гадоў запар у тэатры імя Янкі Купалы ідзе спектакль «Плал перапёлкі». Паводле рамана «Апраўданне крыві» ажыццявіў пастапоўку Брэсцкі тэатр імя Ленінскага камсамола Беларусі. Надаўна пісьменнік закончыў народную драму «Свае і чужыны», у аснову якой таксама накладзены аднайменны раман. Тэатр-студыя кінаакцёра (ён працуе ў Мінску) мае намер зрабіць спектакль па апавяданнях пісьменніка.

Улічваючы ўсё гэта, з'яўленне кнігі, прысвечанай творчасці Івана Чыгрынава, пельга лічыць выпадковым. Яе выхад, дарэчы, сунаў з 50-годдзем пісьменніка. Аўтар даследавання — «Жывая памяць народа» — літаратурназнаўца Т. Грамадчанка. Творамі празаіка Чыгрынава ліна зацікавілася яшчэ ў гады студэнцтва. Пазней абрала іх тэмай сваёй кандыдацкай дысертацыі.

У першых жа радках кнігі Т. Грамадчанка піша: «Творчасць І. Чыгрынава — яркай старонка ў сучаснай беларускай прозе. Лепшыя апавяданні і раманы пісьменніка вылучаюцца глыбокім прафіксеннем ва ўнутраны свет чалавека-празаіка, значнасцю пастаўленых праблем, высокім мастацкім майстэрствам. І. Чыгрынаў як пісьменнік ужо выявіў адметнасць, самабытнасць свайго творчага «я». Знайшоў сваё месца ў літаратуры».

Кніга пабудавана так, што не асобныя раздзелы вылучаюць тыя жанравыя пласты, што найбольш характэрныя для пісьменніка: «Іван Чыгрынаў — навіліст» і «Іван Чыгрынаў — раманіст». Тым самым крытык падкрэслівае, што зварот празаіка да эпічных палотнаў — з'ява заканамерная. Ужо ў яго першых апавяданнях бачыцца эпічны

пачатак, заўважалася аўтарская здольнасць ствараць каларытны характары герояў, вялікі свет звывайных людзей. І сёння можна гаворыць пра прозу менавіта чыгрынаўскую, якая ўвабрала ў сябе лепшыя традыцыі беларускай, рускай літаратуры і разам з тым захавала сваю індывідуальнасць, свой «твор».

Асаблівую ўвагу даследчыца звяртае на апавяданні («Праз гадзі», «Самы шчаслівы чалавек», «Апавяданне без канца», «Ішоў па вайну чалавек» і іншыя), якія сваім дзеяннем звязаны з гадамі мінулай вайны. Яе цікавіць, чаму пісьменнік, які бачыў суровыя выпрабаванні толькі ў маленстве, узяўся асэнсаваць у сваіх творах асобныя моманты ўсенароднай барацьбы з фашызмам, стаў, па сутнасці, першапраходцам: ніхто да чыгрынаўскіх раманаў не паказваў так жыццё беларускай вёскі ў першыя дні, тыдні і месяцы акупацыі — шматпапарамна, псіхалагічна-праўдзівая, раскрыўшы самы вытокі народнага подзвігу.

Выхад кнігі Т. Грамадчанка «Жывая памяць народа» пельга не вітаць. Проза І. Чыгрынава гэтага заслужыла.

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

ІНТЭРВ'Ю З КАМПЕТЭНТНЫМ СУБ'ЯСЕДНІКАМ

«У ІХ БУДУЧЫНЯ НАШАГА МАСТАЦТВА»

— так гаворыць пра творчую моладзь Уладзімір ПРАКАПЦОЎ, загадчык аддзела культуры ЦК ЛКСМБ

— Уладзімір Іванавіч, хачу пачаць нашу размову, можа, з некалькіх і нечаканага пытання. Ці часта даводзіцца вам даваць тлумачэнні наконт свабоды творчасці савецкіх дзялячых мастацтваў?

— Не часта. А дакладней, толькі падчас размоў з замежнымі суб'яседамі, якія, здаецца, дрэнна ведаюць наш лад жыцця. На сустрэчах з савецкімі людзьмі такое пытанне нават не ўзнікае. І гэта зразумела: калі б наша мастацтва рабілася па прымусу або па нейкай загадзе дадзенай схеме, ці нарадзіла б яно столькі выдатных твораў, дало столькі шэдэўраў, прызнаных ва ўсім свеце? Гэта ў поўнай меры тычыцца і беларускага мастацтва.

— Тымі прадоўжце. Аддзел культуры ЦК ЛКСМБ, якім вы загадаеце, трымае ў полі зроку практычна ўсе маладзёжныя творчыя калектывы, дні і асобныя пачынаючы мастакоў, пісьменнікаў, акцёраў, музыкантаў. І не толькі назірае, але і дае парады...

— І павінен заўважыць, што ніколі скаргаў на нейкае ўяўнае адміністраванне ці абмежаванне дзейнасці не бывае. Па-першае, сёння ў рэспубліцы 8 тысяч маладых твораў, і амаль усе яны — члены нашай добраахвотнай арганізацыі. Многія з іх ужо нават уступілі ў Камуністычную партыю. Наогул савецкія моладзь — яе самы верны і надзейны памочнік.

Па-другое, наша галоўная задача — своєчасова заўважыць малады талент, дапамагчы пачаткоўцам найбольш поўна раскрыць свае магчымасці, развіць творчы патэнцыял, накіраваць гэты талент на высакародную справу выхавання савецкіх юнакоў і дзяўчат сапраўднымі патрыётамі, людзьмі сумленнымі,

адукаванымі, працавітымі. А каб справу весці высокакваліфікавана, камітэты камсамола працуюць поруч з органамі культуры і творчымі Саюзамі.

— А калі больш падрабязна пра тых формы дапамогі, што практычна камсапол у адносінах да творчай моладзі...

— Сёння мы маем ужо багаты вопыт працы з творчай моладдзю. Традыцыйнымі сталі рэспубліканскія і абласныя семінары пачынаючых літаратараў, фестывалі, конкурсы, агляды, выстаўкі, творчыя камандзіроўкі. Вялікім аўтарытэтам карыстаюцца сярод творчай інтэлігенцыі прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, прэміі абласных камсамоўскіх арганізацый. За апошнія пяці гадоў лаўрэатамі прэміі Ленінскага камсамола Беларусі сталі 55 маладых прадаўцаў літаратуры і мастацтва. Усе яны атрымалі прызнанне самай шырокай грамадскасці.

Наогул характэрнай рысай нашага сучаснага мастацтва стала шырокае прадстаўніцтва ў ім моладзі.

— Уладзімір Іванавіч, тоб, што сёння мы ўсе будзем святкаваць 40-годдзе Першай ў Вялікай Айчыннай вайне. Безумоўна, уносіць карэктывы і ў вашу работу?

— Так. Пачну з таго, што ўжо леташні год быў для нас вельмі адметным. У нашай рэспубліцы адзначалася 40 год з дня вызвалення Беларусі ад гітлераўскіх акупантаў, да таго ж споўнілася 60 год, як Камуністычнаму саюзу моладзі краіны прысвоена імя Леніна.

Зразумела, гэтыя падзеі былі ў цэнтры ўвагі нашых маладых твораў. А камітэты камсамола пастараліся дапамагчы ім у працы. Так, для мастакоў былі арганізаваны спецыяльныя творчыя камандзі-

На сцэне Дзяржаўнага тэатра музычнай камедыі БССР — прэм'ера. Тут пастаўлена музычная фантазія С. Паклакова «Сірано» паводле камедыі Эдмона Расана «Сірано дэ Бержэрак». Пастапоўка Вячаслава Цюпы.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

Фота У. ШУБЫ.

НАШ КРАЙ У ТВОРЧАСЦІ ВЯДОМАГА ПОЛЬСКАГА ПІСЬМЕННІКА

КРАШЭЎСКІ Ў СВІСЛАЧЫ

З беларускай зямлэй звязаны жыццёвы шлях многіх вядомых пісьменнікаў Расіі, Украіны, Літвы, Польшчы. Беларусь стала для іх невычэрпнай крыніцай творчага натхнення. Да ліку такіх пісьменнікаў адносіцца і вядомы польскі раманіст XIX стагоддзя Юзаф Крашэўскі (1812—1887), дзіцячыя і школьныя гады якога прайшлі на беларускай зямлі. Асабліва памятным для яго, як можна меркаваць па творах пісьменніка, аказаўся час, праведзены ў Свіслацкай гімназіі — адной з лепшых школ Беларусі першай паловы XIX стагоддзя.

Упершыню Ю. Крашэўскі прыбыў у Свіслач восенню 1827 года, каб завяршыць тут сваю гімназічную адукацыю. Ехаў ён сюды праз Белавежскую пушчу з боку Брэста. Сваімі пачуццямі, якія яму ўдалося пранесці праз усё доўгае творчае жыццё, пісьменнік потым шыра падзеліцца з чытачом: «Праехаўшы Белавежскую пушчу, слаўную на ўсю Еўропу сваімі таямнічымі легендамі,

зубрамі і незвычайным паліваннем, убачыў невялікае мястэчка, веку прыходзекага касцельчыка, якая разам з белымі сценамі палаца і сілутамі высокіх брам маляўніча ўпісваецца ў даліну».

Трэба сказаць, што відам Свіслачы, якая ў першай палове XIX стагоддзя перажывала лепшы перыяд сваёй гісторыі, нягледзячы было захапіцца. Кожны, хто пад'язджаў да гарадка па гладкай, абсаджанай дрэвамі цвістай дарозе і бачыў яго гарманічныя будовы, быў прыемна ўражаны.

У самым цэнтры горада знаходзілася квадратная рыначная плошча, упрыгожаная востраканцовай пірамідай, якая заканчвалася медным шарам і доўгім пазалочаным шпілем. Да плошчы з чатырох бакоў вялі шырокія, выцягнутыя, як шнур, вуліцы, забудаваныя прыгожымі дамамі: Брэсцкая, Гродзенская, Мецібаўская і Варшаўская. У самай глыбіні рыначнай плошчы, паміж вуліцамі Гродзенскай і Мецібаўскай, узвышаўся каменны будынак, дзе раз-

мяшчаліся дзесяткі крам, якія прызначаліся ў першую чаргу для кірмашоў, што адбываліся тут штогод (свіслацкі кірмаш працягваўся звычайна месяц — з 25 жніўня па 25 верасня). На рынку мелася пяць заезных двароў, якія называліся імёнамі птушак і жывёл: «Арол», «Алень», «Бык», «Насарог», «Лебедзь». Акрамя таго, у мястэчку быў тэатр з залай для маскарадаў, парк з арэямі, каруселямі і цірам, звырынец, графскі палац. Усё гэта не магло не ўраціць юнака.

Аднак думкі і ўвага Крашэўскага ў той час былі прыкаваны да гімназіі і гімназістаў. Сустрэча з апошнімі адбывалася нечакана, у першы ж дзень. Прыехаўшы ў горад апоўдні, калі заняткі ў гімназіі ўжо закончыліся, Крашэўскі ўбачыў Брэсцкую вуліцу, поўную гімназістаў. Гэтая непрадбачаная сустрэча пакінула глыбокі след у душы юнака Крашэўскага. У сваіх успамінах, апублікаваных больш чым праз пяціццаць гадоў, ён апісаў яе ярка і жыва. «На шырокай вуліцы разліваецца

вясёлы смех, там гуляюць у мяч, там, размахваючы кніжкам, сцяпіліся падлеткі, вядаль больш старэйшыя спрабуюць свае сілы на скрыпках і флейтах. Усюды шум і жыццё, вясёлае жыццё маладосці, поўнае руху. Адны сядзяць на бар'ерах перад вокнамі дамоў, другія павысоўваліся з вокнаў, трэція дужаюцца, чацвёртыя бегаюць навывперадкі. Вуліца... спакойныя домкі райца гімназістаў».

Неўзабаве ў адным з такіх дамоў, які належаў Гуфэрту, на Брэсцкай вуліцы пасяліўся і юны Крашэўскі, паколькі ўсе без выключэння вучні Свіслацкай гімназіі жылі на прыватных кватэрах. Дом Гуфэрта поўнаасцю здаваўся ўнаём гімназістам, дзе яны жылі пад наглядом старога халасцяка, пана Галуўкі, «меўшага высакароднае сэрца». У «Аповесці без назвы» ён выступае пад імем пана Яцэнтэя. Пажыны Галуўка-Яцэнтэя, які заўсёды сядзеў сярод гімназістаў на ганаровым месцы, ўсведамляючы сваю неаспрэчную перавагу, быў надзелены не толькі бязмежнымі паўнамоцтвамі кіраўніка і вярхоўнага суддзі гэтай маленькай вучнёўскай калоніі, але таксама выконваў абавязкі аканома і біблія-

тэкара. У яго распараджэнні, акрамя ключоў ад кладоўкі з харчамі, знаходзілася таксама невялікая кніжная паліца з творамі Мальера, Мантэск'е і польскага асветніка С. Папоўскага. Яцэнтэя суправаджаў гімназістаў на прагулкі. Падрыхтоўка да адной з іх з фатаграфічнай дакладнасцю наказана Крашэўскім. «К вечару пан Яцэнтэя, паколькі была субота і выдатны асцені дзень, зняў кажух, апраўнуў чорны парадны сурдут з бархатным каўняром і кацялюшэяні заўсёды вісеў на цвіку, пакрыты насоўкай, каб не садзіўся пыл, узброіўся тонкім кіёкам з рагавой ручкай, якая заканчвалася мордай нейкай невядомай жывой істоты, і схваўшы ключы ад кладоўкі ў кішэню, даў каманду гімназістам збірацца на прагулку з мястэчка, на прысцану раўніну, размешчаную паміж касцёлам ангелаў-захавальнікаў і могілкамі — любімае месца прагулак гімназістаў. Праз некалькі хвілін «недагагічным крокам ён вывеў сваіх падапечных на вуліцу». Пра пана Галуўку-Яцэнтэя Крашэўскі ўспамінаў з тоўкім гумарам і цеплынёй.

Абстаноўка ў доме Гуфэрта была набліжана да спартанскай, аб чым можна даве-

роўкі, падчас якіх тыя прайшлі з эцюднікамі на месцах колішніх жорсткіх баёў савецкіх воінаў з гітлераўцамі, па партызанскіх лясных сцежках. Вынік гэтых вандровак плённы. На рэспубліканскай мастацкай выстаўцы «Подзвігу народа жыць у вяках», прысвечанай вызваленню роднай рэспублікі ад фашыстаў, паспяхова экспанаваліся творы маладых — Кожуха, Слабодчыкава, Рынкевіча, Міронава, Герасіменкі, Аўчыніківа і іншых.

У тэатры імя Янкі Купалы была пастаўлена новая п'еса «Радавыя». Яе аўтар Аляксей Дударэў і выканаўца адной з галоўных роляў Віктар Манаеў таксама нам добра знаёмыя: яны лаўрэаты прэміі Ленінскага камсамола Беларусі.

Калі прадоўжыць гаворку пра драматычныя калектывы, то нельга не прыгадаць, што ў адным з вядучых тэатраў рэспублікі — імя Горкага — галоўны рэжысёр Валерый Маслюк — яшчэ зусім малады чалавек. Але талент, адметнасць творчых пошукаў, умение працаваць з людзьмі зрабілі сваю добрую справу — ён цяпер кіруе вялікім калектывам. Дарэчы, да 40-годдзя Перамогі Валерый Маслюк рыхтуе прэм'еру — спектакль па апавесці Васіля Быкава «Знак бяды».

Чакзем мы і яшчэ шмат цікавых работ, выкананых маладой творчай інтэлігенцыяй. Напрыклад, мемарыяльны знак на месцы былой вёскі Літавец Дзяржынскага раёна, спаленай фашысцкімі карнікамі ў гады акупацыі. Гэта работа выканаўца скульптарам Святланай Гарбуновай і архітэктарам Вячаславам Яўсеевым.

Ці вось яшчэ. Кампазітар Валерый Іваню падрыхтаваў цыкл песен, прысвечаных Вялікай Перамозе. Мне думаецца, што гэта праца таксама будзе горадасцю маладых.

— Камсамол — арганізацыя вельмі шырокая. Сярод яго членаў рабочыя, вучні, воіны Савецкай Арміі, сельская моладзь. Якія ўзаемаадносіны паміж рабочай моладдзю і творцамі?

— Сяброўскія, паважлівыя. Наогул, на мой погляд, нельга рабіць такое проціпастаўленне: моладзь рабочая і моладзь творчая. Гэта наша савецкая моладзь, якая жыве і выходзіць у адукацыйныя ўмовы, мае роўныя магчымасці для вучобы і працы, кіруецца ў жыцці аднымі ідэаламі. Да таго ж вы самі разумееце, што праца ля мальберта ці ў музычным класе таксама можа

быць, як кажуць, да сёмага поту, а праца таленавітага, адданага сваёй справе будаўніка ці сельскага механізатара абавязкова ўключае ў сябе і творчы пачатак.

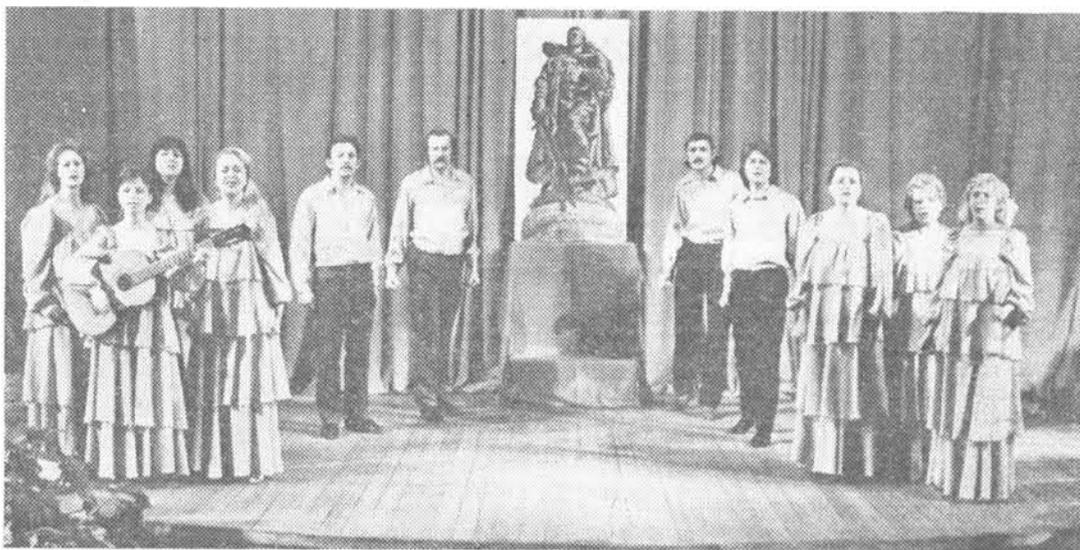
Аб'ектам творчасці нашых маладых дзеячаў мастацтва з'яўляецца сучаснае жыццё краіны, яе перамогі і дасягненні. Таму няма нічога дзіўнага, што шмат часу яны праводзяць на рабочых пляцоўках, у студэнцкіх клубах, на сустрэчах з сельскай моладдзю. Такія кантакты цікавыя не толькі магчымасцю «назпапашвання жыццёвага матэрыялу», але і тым: гарачымі дыскусіямі, што разгарэюцца падчас іх. Агульны культурны ўзровень нашых юнакоў і дзяўчат сёння вельмі высокі, таму многія заўвагі і парады, што яны робяць мастакам, пісьменнікам, артыстам, правільныя і прымяоўца як кіраванне да дзеяння.

— Уладзімір Іванавіч, вы казалі, што сваю работу ведаеце разам з рэспубліканскімі творчымі Саюзамі. У чым заключаецца гэта супрацоўніцтва?

— Выхаванне дастойнай творчай змены немагчыма без удзелу вядомых майстроў літаратуры і мастацтва, іхняга творчага і чалавечага аўтарытэту, ведаў, багатага вопыту. Разам з актыўнай уласнай творчай працай нашы дзеячы культуры заўсёды знаходзяць час для работы з моладдзю. Старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР Ігар Лучанок — рэктар Белдзяржкансерваторыі, там жа займаецца выкладчыцкай справай, народны мастак СССР Міхаіл Савіцікі кіруе спецыяльнай маладзёжнай майстэрняй жывапісцаў, вядомы кінарэжысёр Ігар Дабралюбаў з'яўляецца мастацкім кіраўніком многіх першых пастановак маладых кінематаграфістаў. Гэта так можна пералічваць і далей.

Асабліва хацелася б сказаць пра творчыя кантакты камітэту камсамола з рэспубліканскім Саюзам пісьменнікаў. Дзякуючы ім сталі ўжо традыцыяй семінары пачынаючых аўтараў у ДOME творчасці ў Каралішчавічах, на якіх маладыя прэзідэнткі, пэты, драматургі на працягу тыдня пад кіраўніцтвам вопытных літаратараў праходзяць вучобу, разбіраюць і рэцэнзуюць творы сваіх калег. Такім чынам, пільная ўвага да творчасці маладых — з'ява заканамерная. Бо ў іх будучыня нашага мастацтва, літаратуры, усёй савецкай культуры.

Інтэрв'ю правяла Галіна УЛІЦЕНАК.

«У імя заўтрашняга дня» — назва канцэртнай праграмы агітбрыгады мінскага вытворчага аб'яднання «Імппульс», фрагмент з якой вы бачыце на здымку. Гэты мастацкі калектыв — лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі. Сваю новую работу ён прысвячае XII фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве, што адбу-

дзеца сёлета. У аснове тэатралізаванага прадстаўлення — балада «Пра жывога чалавека». Яна расказвае аб подзвігу былога рабочага прадпрыемства Трыфана Лук'яновіча, у гонар якога ўзняўся манумент у Трэптаў-парку ў Берліне.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

УЛАНАЎСКІЯ ЎРОКІ Ў ВЯЛІКІМ ТЭАТРЫ СССР

БАЛЕРЫНА НА ЎСЕ ЧАСЫ

16 мая 1928 года ў Ленінградзе ішла «Шапеніяна». Гэта быў выпускны спектакль Галіны Уланавай, што азнаменавала ўступленне ў вялікае мастацтва балерыны, якой суджана было стварыць нябачаныя раней у балете псіхалагічныя вобразы — пушкінскай Марыі, шкспіраўскай Джульеты, па-новаму прадставіць класіку — Жызель, Адэту-Адвілію, Сільфіду...

29 снежня 1960 года спектаклем «Шапеніяна» на сцэне Вялікага тэатра ў Маскве завяршаўся бліскучы артыстычны шлях Галіны Уланавай, якую называюць «балерынай на ўсе часы». І на самай справе, вечна прыцягальным застаецца феномен яе майстэрства, яе асобы. У розных канцах свету па сёння адбываюцца падзеі, ёй прысвечаныя. Вось толькі некаторыя з іх і толькі за некалькі апошніх год.

У 1981 годзе ў СССР выйшаў на экраны двухсерыйны тэлевізійны фільм «Свет Уланавай».

У тым жа 1981 у Парыжы пад эгідай ЮНЕСКА прайшоў урачысты вечар у гонар Уланавай.

У 1983 савецкая фірма грамзапісу «Мелодія» выпусціла пласцінку — уланавыя гурткі.

У 1984 годзе перад новым будынкам Шведскага музея танца ўстаноўлена статуя Уланавай у вобразе Лебедзя.

У тым жа 1984 годзе ў адным з цэнтральных паркаў Ленінграда з'явіўся скульптурны партрэт уланавы Галіны Джульеты.

Уланова першай сярод дзеячаў савецкага мастацтва ўдасцана звання двойчы Героя Сацыялістычнай Працы.

Лёс балерыны, якая стала пры жыцці легендай, надзіва цэльны: усё ў ім — гармонія, усё ў ім нібы спецыяльна створана для танца. Уланова нарадзілася ў Пецярбургу, дзе народжаны быў рускі балет. Расла ў балетнай сям'і: яе бацькі танцавалі ў славутым Марыінскім тэатры. На гэтай сцэне, дзе створаны былі класічныя шэдэўры — «Спячая прыгажуня», «Лебядзінае возера», пачала свой шлях і юная Галіна.

Як успамінае Уланова, ад казкі да жыцця ішоў балет у тыя гады, ад умоўнасці — да натуральнасці. Ён тады ўпершыню звярнуўся да твораў класікаў — Пушкіна, Шэкспіра, Балзака, да наватарскай музыкі XX стагоддзя — Пракоф'ева, Шостакавіча, Хачатурана. «Чаго толькі не спрабавалі тады балетмайстры, — гаворыць Уланова. — Мы гатовы былі суткамі не выходзіць з тэатра. Але і дома я зачынялася ў сваім пакоі і зноў фантазіравала... Маё люстэрка «помніць», колькі было гэтых бясконцых пошукаў і спроб...»

Шуканні працягваліся ў Вялікім тэатры СССР, куды перайшла Уланова ў 1944 годзе. На гэтай сцэне яна танцавала больш за паўтара дзесятка гадоў, тут заканчвалася яе сцэнічная кар'ера, а творчая атрымала новае гарманічнае развіццё. І п-нанейшаму люстэркі рэпетыцыйных залаў «ловяць» бясконцасць уланавы спроб і пошукаў — цяпер у ролі педагога-рэпетытара вядучых салістаў Вялікага балета. У кожнага з іх мноства ролей. Толькі ў самай маладой уланавы вучанцы Ніны Сямізоравой іх 13.

Уланова рэпетыруе з імі як партыі, якія танцавала сама, так і ролі ў сучасных балетах. Яна, як рэпетытар, прымала ўдзел у падрыхтоўцы спектакляў «Ангара» марыйскага кампазітара Андрэя Эшпа, «Легенда пра каханне» азербайджанца Арыфа Мелікава, «Індыйская пазма» ўзбека Улугбека Мусаева, «Драўляны прынц» Бэлы Бартака. Яна — рэпетытар у пастаноўках масцітага Юрыя Грыгаровіча і маладых харэаграфіў Андрэя Пятрова, Юрыя Папка, Юджын Скот... З ёй рыхтуе свае спек-

таклі Уладзімір Васільеў, які разам з Кацярынай Максімавай займаецца ў Уланавай.

Спалучэнне класікі і сучасных балетаў у практыцы артыстаў Уланова лічыць надзвычайна спрыяльным. На яе думку, адно ўзбагачае другое. Класіка дае такую аснову, што потым можна асвоіць любую пластычную мову. Сучасная ж харэаграфія развівае гібкасць, натуральнасць.

Разважанні пра сакрэты педагогікі здаюцца Уланавай пустымі, і яна на гэта гаворыць, што ніякай метадыкі ў яе няма. Перш за ўсё яна цэніць у акцёры індывідуальныя рысы: «Да кожнай балерыны патрэбны свой падыход, усё ж розныя...» А вынік бачны на сцэне: усё ўланавы вучні, нават у адных і тых жа ролях, розныя, больш таго, у адной і той жа ролі, ад спектакля да спектакля адкрываюцца з новага боку.

Але ў гэтай педагогіцы ёсць, аднак, свой прынцып. «Для мяне важна, — гаворыць Уланова, — каб кожная рэпетыцыя будзіла думку. Каб, зачыняючы дзверы рэпетыцыйнай залы, балерына не «зачынялася» сама, каб працягвалася работа розуму і сэрца... Вядома, кожнага чалавека акружае штодзённасць. Але трэба ўмець сканцэнтравана на тым галоўным, у імя чаго ты жывеш, што трэба тваёй прафесіі».

Уланавы педагогіка глыбей, чым проста метадыка. Можна сказаць, што Уланова «пражывае» творчы лёс кожнага са сваіх вучняў і з'яўляецца сама ў розных іпастасях. Як «трэнер», яна дапамагае набыць віртуознасць у танцы. Як мастак — знайсці свой нелаўторны стыль. Як рэжысёр — распрацоўваць новыя канцэпцыі балетных вобразаў. Як псіхолог — загартоўваць волю, характар артыста... Яна абавязкова глядзіць кожны спектакль кожнага са сваіх вучняў, бо тут, на сцэне, выяўляецца ўся шматграннасць асобы.

Уланавы ўрокі «належаць» Вялікаму тэатру. Але прыцягваюць увесь балетны свет, уасабляючыся ў майстэрстве яе выхаванцаў, якія гастралююць па многіх краінах. Толькі ў апошнія два гады Уланова бабывала разам з імі ў Францыі, Італіі, Швейцарыі, Швецыі, Галандыі, Аргенціне. Вяла яна рэпетыцыі і з замежнымі выканаўцамі: з салістамі парыйскай Гранд Опера Гілен Тэсмар і Мікаэлем Дэнарам, з прыма-балерынай Шведскай каралеўскай оперы Анелі Альханка, танцоўшчыкамі Гамбургскай оперы. «Вучачы іншых, я і сама вучуся ў іх, — прызнаецца вялікая балерына. — І ў даўно, здавалася б, вядомых вобразах раптам адкрываюцца новыя нюансы. Да тэхнічных цяжкасцей раптам знаходзіш новы падыход... І думаеш: чаму ж я сама так не рабіла? Мала проста ведаць — трэба спасцігаць. Пастаянна, Заўсёды».

Уланова не танцуе ўжо чвэрць стагоддзя. Але і сёння яна магла б надзець свой касцюм юнай Жызелі ці Джульеты... Такая ж, што і ў сцэнічных гады, у яе фігура. Гэтак жа раницамі ў яе вялікая, амаль гадзіна, зарадка, у якую ўключаны многія балетныя па. Гэтак жа ў дні адпачынку без стомы, як у юнацтве, яна плавае ў басейне ці ў моры, здзіўляючы акружаючых далёкімі заплывамі. І калі цяпер па-ранейшаму стройная, гібкая, заўсёды на высокіх абцасах, сваёй хуткай паходкай Уланова праходзіць па глядзельнай зале, публіка — і тая, што бачыла яе на сцэне, і моладзь — пачынае гадаць: колькі ж ёй гадоў?

На пытанне: што такое маладосць? — Галіна Уланова адказвае: «Маладосць — гэта рух». А яе ўласнае жыццё дапаўняе гэты адказ: маладосць — гэта рух думкі, душы, творчасці...

Саня ДАЎЛЕКАВА.

дацца з урыўка з рамана Крашэўскага «Аповесць без назвы»: «Прабегшы першы пакой як апараны, Піон (ён жа Шарекі — В. Ш.) дабег да свайго ложка і століка ў другім пакоі, кінуў на стол ніжкі, сунуў у стол шпіткі і сеў засмучаны на пасцелі». Відаць, акрамя крэсла, пра якое тут упамінаецца, больш ніякай мэблі ў гэтым пакоі не было. Вельмі сціплым, як відаць з рамана, было і харчаванне вучняў: «Сказаўшы гэта (пан Яцэнтій — В. Ш.), прыгладзіў валасы, направиў нажук і, указавшы на вышчарбленую фаянсавую супаную міску з будёнам, якая азнаменавала вучнёўскі абед, стаў за сваім крэслам, склаўшы рукі і вусны да малітвы. Адразу ж на гэты знак галодная кампанія імгненна расступалася, сніваючыся заняць свае месцы».

У «Вобразах з жыцця і падарожжаў» Крашэўскі дае цікавае апісанне вучэбных заняткаў у Свіслацкай гімназіі, адзначае высокі ўзровень выкладання ў ёй, перш за ўсё гуманітарных прадметаў. «Можна з упэўненасцю сказаць, — пісаў ён, — што я больш дасягнуў у навуках за час кароткага знаходжання ў Свіслачы, чым у мінулыя гады ў іншых школах».

Іменна ў Свіслачы Крашэўскі дабіўся вялікіх поспехаў у вивучэнні рускай мовы.

«Адразу пасля прыезду, — успамінаў пісьменнік, — узяўся як след за рускую мову, якую зусім не ведаў. Хутка авалодаў ёю настолькі добра, што прачытаў «Гутаркі пра шчасце» Карамзіна; гэта дазволіла мне не толькі паспяхова перайсці ў вышукны клас, але і заваяваць добрыя адносіны нашага выкладчыка». Разам з рускай Крашэўскі вучыў у Свіслачы таксама старажытнарускую (славянскую) мову.

Вялікую ўвагу ў гімназіі ўдзялялі вивучэнню лацінскай і грэчаскай моў. Не адну бяссонную ноч правёў цікаўны юнак над перакладам урачыстых, «одетых в тогу речей Цидерона». А раніцай, каб прагнаць сон, бег разам са сваім сябрам Адамам агунуцца ў халоднай майскай вадзе, пасля чаго, ступаючы зубамі, зноў вяртаўся «да халоднага купання ў латыні». «Не падумайце толькі, — заўважаў Крашэўскі, — што тыя пераклады над якімі мы праводзілі бяссонныя ночы, задаваліся нам у школе, такім было наша ўласнае жаданне».

Да гадоў навування Крашэўскага ў Свіслачы адносіцца і яго знаёмства з заходне-еўрапейскай літаратурай. Чытаў ён усё, што трапілася пад руку. Асабліва падабаліся будучаму пісьменніку ка-

(Заканчэнне на 8-й стар.)

ВЫСОКАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ АДКАЗНЫХ СПАБОРНІЦТВАЎ

ПЕРШЫ ЭТАП— У РАЎБІЧАХ

У 1982 годзе ў Раўбічах, што пад Мінскам, прайшло першыя спартовыя спаборніцтвы па біятлону. Пасля спаборніцтваў на імя Спорткамітэта БССР ад кіраўніцтва міжнароднай федэрацыі па біятлону і сучаснаму пцібор'ю паступіла тэлеграма, у якой выказвалася падзяка за высокі ўзровень арганізацыі першынства, а таксама адзначалася, што спорткомплекс — адзін з лепшых у свеце.

«Першы этап кубкавых спаборніцтваў прайшоў у Раўбічах на выключна высокім арганізацыйным узроўні. Хацелася б, каб удалы старт біятлону-85 добра падтрымалі ў іншых гарадах і краінах».

Гэтыя словы былі сказаны старшынёй камітэта па правадзенню Кубка свету і Еўропы П. Цынгерлем (Італія) адразу пасля заканчэння нядаўняга прайшоўшага першага этапа Кубка свету сярод мужчын і Кубка Еўропы сярод жанчын па біятлону ў Раўбічах. Такой жа думкі прытрымліваюцца спартсмены і прадстаўнікі ўсіх без выключэння каманд. Спаборніцтвы праходзілі ў марознае надвор'е. Але гэта ніколі не перашкодзіла нападлу захапляючай барацьбы спартсменаў Нарвегіі, Фінляндыі, Швецыі, ГДР, Чэхаславакіі, Італіі, Францыі, Вялікабрытаніі, Балгарыі і Савецкага Саюза.

Калі што і «засмуціла» гэцей, то гэта... упэўненае выступленне біятлістаў СССР. Мяркуюць самі. У першы дзень гонка на 10 кіламетраў, завяршылася перамогай нашых спартсменаў, якія занялі ўсе прызавыя месцы: 1. Вольга Астаніна, 2. Алена Галавіна, 3. Кая Парве. Старт на 20 кіламетраў у мужчын — і зноў на п'едэстале толькі прадстаўнікі зборнай Савецкага Саюза. Першае месца ў Андрэя Зянкова, другое — у Юрыя Кашкарава, трэцім быў Пётр Міларадаў.

Праходзіў дзень за днём, а становішча на раўбіцкіх трасках не мянялася: на ўсіх дыстанцыях сярод прызераў нязменна былі спартсмены СССР. Гэта «традыцыя» была парушана толькі двойчы. На дыстанцыі 10 кіламетраў лідэр каманды Нарвегіі Кіель Сёбак задаволіўся трэцім месцам, уступіўшы Юрыю Кашкараву і Альгімантасу Шалне. Яшчэ адна ўзнагарода, на гэты раз сярэбраная, у біятлістаў Нарвегіі ў эстафеце жанчын 3x5 кіламетраў.

Але ні адзін з замежных спартсменаў не застаўся без прыза, памятнага падарунка ці

сувеніра, заснаваных Арганізацыйным камітэтам спаборніцтваў, арганізацыямі і прадпрыемствамі Мінска, фізкультурнымі арганізацыямі рэспублікі.

Госці па заслугах ацанілі высокую арганізацыю спаборніцтваў, таварыскасць, добразычлівасць тысяч аматараў спорту з Мінска, навакольных вёсак, з іншых рэспублік СССР. Пацвярджэннем гэтаму можа служыць, напрыклад, той факт, што ў эстафетных гонках выступала інтэрнацыянальная каманда Нарвегія—Беларусь.

У гэтых спаборніцтвах удзельнічалі біятлісты нашай рэспублікі. Найбольшага поспеху дамогся Канстанцін Вайгін. У складзе зборнай СССР-2 ён заваяваў сярэбраную медаль. Высокія вынікі паказалі таксама С. Парамыгіна, Г. Лектарава, В. Абрамова.

Наступныя этапы кубкавых спаборніцтваў пройдуць у Оберхофе, Антэрсельве, Лахці і Халменкалене.

НА ЗДЫМКАХ: спартыўны комплекс «Раўбічы»; пераможцы ў гонцы сярод жанчын на 10 кіламетраў Вольга АСТАНИНА, Алена ГАЛАВІНА і Кая ПАРВЕ. Фота А. БАСАВА.

КРАШЭЎСКІ Ў СВІСЛАЧЫ

(Заканчэнне.
Пачатак на 6—7 стар.)

медзі Мальера, а таксама творы французскага асветніка XVIII стагоддзя Монтеск'е.

Але, бадай, галоўнай падзеяй у гімназічным жыцці Крашэўскага ў Свіслачы было тое, што пад уплывам настаўніка гімназіі Валіцкага ён сам пачаў сур'ёзна займацца літаратурай.

Гэты чалавек аказаў вялікі ўплыў на духоўнае развіццё будучага пісьменніка. Восем месца з аўтабіяграфічнага рамана Крашэўскага, у якім падкрэсліваецца значэнне знаёмства Шарскага са старым настаўнікам. «Гэты дзень у жыцці Шарскага склаў эпоху і падштурхнуў юнака на дарогу да будучыні. Сын небагатых бацькоў, якія рады былі б, калі б ён атрымаў даходную, што дае бязбеднае існаванне, прафесію, ралтам збіўся з дарогі, выбранай для яго бацькамі, і цалкам аддаўся літаратуры».

Іменна ў Свіслачы ў Крашэўскага з'явілася ідэя прысвяціць сябе літаратурнай працы. Тут ён пісаў апавесці і вершы, тут нарадзіліся сюжэты многіх яго твораў. Па парадзе Валіцкага Крашэўскі заняўся таксама вывучэннем гісторыі польскай мовы. Праца гэтая доўгія гады заставалася ў рукапісе. У сваіх успамінах ён пісаў, што груды паперы, што засталася ў яго, ён пусціць калі-небудзь на распальванне каміна, таму што скончыць работу нестася часу. Тым не менш, відаць, з добразычлівасці да юнацкага захаплення выдаў яе праз не-

калькі гадоў. Валіцкі паслужыў Крашэўскаму прататыпам для стварэння вобраза настаўніка гімназіі ў рамана «Аповесць без назвы».

Крашэўскі, як вядома, стаў потым сапраўдным тытанам літаратурнай працы, напісаўшы больш за 600 тамоў розных твораў, значна апырдыўшы на гэтай ніве нават такіх феноменаў літаратурнай пладавітасці, як Дзюма-бацька і Бальзак. І можна сказаць, што асновы гэтай выключнай працавітасці закладваліся ў Свіслачы. Восем характэрных слоў з успамінаў Крашэўскага пра Свіслач: «Тут я працаваў больш, чым калі-небудзь».

Несумненна, у Свіслачы пачалі закладвацца і радыкальныя рысы светапогляду Крашэўскага, яго апазіцыйныя адносіны да самадзяржаўна-наменшчыцкай дзяржавы. І хоць для выпрацоўкі падобных поглядаў абстаноўка ў гімназіі была далёка не спрыяльнай, таму што незадоўга да прыбыцця сюды Крашэўскага царскім самадзяржаўем былі разгромлены існаваўшыя тут тайныя гімназічныя таварыствы, аднак вольналюбівыя, патрыятычныя ідэі працягвалі жыць у вучнёўскім асяроддзі. Паказальна, што, правучыўшыся толькі год ва ўніверсітэце, Крашэўскі ў снежні 1830 года быў арыштаваны за ўдзел у канспіратыўных студэнцкіх гуртках і адпраўлены ў турму, дзе прабыў да 1832 года. Прыхільнасць да радыкальных палітычных ідэй і вызваленчага руху Крашэўскі захаваў на ўсё жыццё. Гэта асаб-

ліва ярка праявілася ў яго адносінах да паўстання 1863 года, якое знайшло сваё адлюстраванне ў яго творчасці.

Гадам, праведзеным у Свіслачы, пісьменнік надаваў у сваім жыцці асаблівае значэнне. Ён пісаў: «Два гады, праведзеныя ў гэтым ціхім, спакойным мястэчку, бесспрэчна, мелі ўплыў на маю будучыню».

Летам 1829 года Крашэўскі пасля паспяховага заканчэння вучобы пакінуў Свіслач, «развітаўшыся з гімназічным дворыкам, дзе яму адкрыліся вочы на свет». Сулярэчлівыя пачуцці расставання са школьным жыццём і сябрамі добра перададзены Крашэўскім у «Аповесці без назвы»: «Адным вокам плакаў на мястэчку, якое пакідаў, на таварышах, з якімі не ведаў, ці давядзецца сустрэцца калі-небудзь зноў, другім ўсмixaўся вялікаму свету, урадлівай ніве навукі і вялікай, невядомай будучыні».

Са Свіслачы Крашэўскі накіраваўся ў Вільню, дзе па волі бацькоў паступіў у мясцовы ўніверсітэт на медыцынскі факультэт. Аднак затым усё ж перайшоў на філалагічны і заняўся літаратурнай дзейнасцю. Паступова ён пачынае друкавацца, да яго прыходзіць поспех і слава, пачынаецца цікавае творчае жыццё. Аднак Крашэўскі ніколі не забывае Свіслачы.

У 1842 годзе, будучы ўжо вядомым пісьменнікам, ён публікуе свае успаміны — «Вобразы з жыцця і падарожжаў», у якіх цэлы раздзел прысвечаны Свіслачы і яе гімназіі. Праз некаторы

час Крашэўскі зноў вяртаецца да гадоў сваёй вучобы ў Свіслацкай гімназіі, на гэты раз у аўтабіяграфічным рамана «Аповесць без назвы», дзе дадаў яшчэ некалькі цікавых дэталей да таго, што было расказана ў «Вобразах...». Галоўны герой «Аповесці...» Станіслаў Шарскі паўтарае ў рамана жыццёвы шлях, які сапраўды прайдзены Крашэўскім. Паказальна, што рамана пачынаецца з апісання Свіслацкай гімназіі, куды прыбыў заканчваць сваё навучанне Шарскі. «Аповесць без назвы» па праву лічыцца адным з лепшых раманаў славацкага польскага пісьменніка.

Глыбокую прыхільнасць да Свіслачы Крашэўскі захаваў назаўсёды. І дзе б потым ні даводзілася жыць пісьменніку — у Жытоміры ці Варшаве, Дрэздэне ці іншых гарадах, думкі яго часта вярталіся да Свіслачы, да гадоў гімназічнага юнацтва.

Успаміны і літаратурныя творы Крашэўскага — каштоўныя крыніцы па вывучэнню гісторыі маленькага беларускага гарадка, а таксама вядомай на ўсю Беларусь ў XIX стагоддзі Свіслацкай гімназіі, у якой прайшлі школьныя гады многіх вядомых вучоных, рэвалюцыянераў, пісьменнікаў. У творах Крашэўскага знайшлі таксама адлюстраванне і іншыя памятнае месцы Беларусі, важныя падзеі з гісторыі беларускай зямлі.

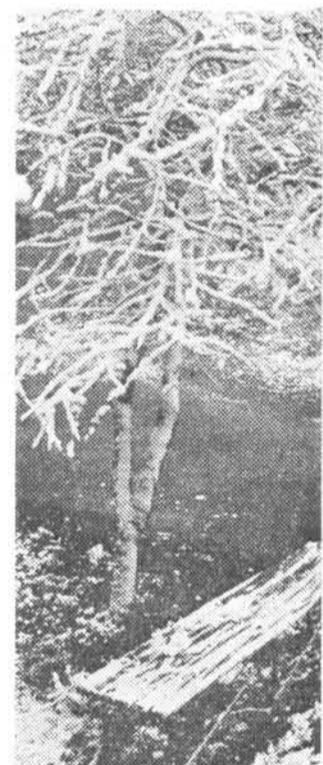
Вячаслаў ШАЛЬКЕВІЧ,
кандыдат філасофскіх навук.

СТАЛА ВОЗЕРА ЛЕБЯДЗІНЫМ

Усяго за дзве гадзіны перабралася з Заходняй Дзвіны на цёплыя воды сямейства лебедзяў—бацькі і чачвёра птушанят. Работнікі дзяржаўнай інспекцыі аховы прыроды даставілі іх з Полацка на Лукомльскае возера, якое сапраўдзецца вадаскідам цэплавой электрастанцыі...

...Раніш уясной пара лебедзяў пасялілася на сажалках непдалёку ад Полацка. Там у рэдкіх птушак з'явілася і вырасла патомства. Увесь гэты час, захоўваючы рэкамендацыі спецыялістаў-арнітолагаў, птушак даглядалі навучніцы-ляснага тэхнікума. З іх дапамогай «перасяленне» арганізаваў інспектар па ахове прыроды А. Гарохаў, калі ўжо не заставалася сумненняў, што лебедзям пагражае гібель: прывыклія да клопатаў людзей птушкі і з прыходам зімы не жадалі пакідаць горад, толькі перабраліся з замерзлых сажалак на бліжэйшую рачную прагаліну.

Незамярзаючыя воды Лукомльскага возера, дзе ўжо многа гадоў запар знаходзяць прытулак запознення пералётныя вадаслаўныя, спадбалілі перасяленцам з Полацка. «Прыгожую шасцёрку» не проста выпусцілі на цёплыя воды, а перадалі мясцовай інспекцыі па ахове прыроды. Так што жыхары Новадудомля цяпер адкаваюць за лёс птушак.

На досвітку запахне снег
Малінава-празрыстым сокам
І сад, заружавелы ў сне,
Зазвоніць ціха каля вокаў.

Фота Э. ЭЛЬКСІНА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 184